Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 28 ИЮНЬ, 1988 ШУ. ★ № 77 (7580). ★ Мах 3 кеп.

Тахан Москве съездий Кремлевски Двореце хьаелл Советски Союза Коммунистически парте XIX Ерригсоюзни конференци

Дог гIоздоаха хувцамаш

Советски наьха вахаре боккха лоархIам болаш хилар укх шера Москве чакхъяьнна колхозхой IV Ерригсоюзни съезд. Цо юрта боахама къахьегамхой низашта керда сийгаш тIатехар, дог ураоттадир, дерригa халкъ тахан вайна хьалхашка латташ дола чоалхане декхараш кхоачашдара тIахьийхар. Съезде лакъалоацаш хиннараш, сога хьаттача, дукхагIбараш бокъонна бола энтузиасташ, перестройка бIухой, шоай колхозах, лаьттах дог лаза нах бар. Цар даьраш общество дегIаахар сена лаьттача хана санна шаьра къамаьлаш дацар. Цар лийшар тIеххьарча хана шоашта карагIдаьннарех, новкъарло еча гIулакхех.

Массанена Iаткъаш хиннар цаI дар: вай хIанз а Iомаденналац кердача хьалаша дIадеххача бесса къахьега. Къаьнарча оамалаша техача баргалаша дукхагIбарий инициатива йийхкай. Царех мукъабала лац цхьабарашта, иштта вахаш аттагIа доландаь. Бакъда, перестройка шийна шерра йикъ буллаш латт. Из юхатоха могаргдац цхьанна хIаманна.

Кердачо хала булл шийнаькъ. Цудухьа хIара дог цIена долча сага декхар — вай обществе хулаш латта хувцамаш хьаллоацаш айхха дакъа лацар.

Ховш ма хиллара, колхозхой керттера декхар — Кхачан программа кхоачашъяра тIехьа къахьегар. Тахан къаьстта лоархIаме да арендни, дезала подрядах махулла дукхагIа пайда эцар. Цу хьисапе къахьегача бригадашта, звеношта эшаш дола гIо-новкъостал дар, цар инициатива йоае гIерташ чоалког па беттар. Болх иштта вIаштIехь па баьккхача таро хургьяц царех пайда эца.

Тха колхоза коллективо къоабалдеш тIайийцар шоай съезда соцамаш. Дикача боахамашца нийсдала гIерташ тхоай болх дIакхухь оаха. Къайле яц, тха а ба дуккхача хана денз къаьнарча оамалах кулгалде Iема нах. Бакъда, уж шоаш кхетаргба, аьнна, хет балхацара уйла хувца езалгах, е балхара дIабаьнна дIагIоргба. ХIана аьлча, цу шин наькъах цаI мара хьахаржа бокъо йоацандаь.

Толамца дIадоладаьд тха къахьегамхоша карара шу, хьалхарча квартале шура яккхара план кхоачашъяьй. Дог деладеш я ах шера баьча балха итогаш а. Шура 70 тонн планал совгIа яккха карагIдаьннад. Из декхар оаха кхоачашдир 14 июне. ХIаьта тха дояркашта юкъе, массаза санна, хьалхле лелаеш хьайоагIа Х. Дайшигова. ХIара беттача Iаттагара 2000 килограмм шура яьккхай цо. Ала деза, укх шера цIаккха ца даьхача бесса доахан дика Iангара даьхад тха хьайбаш леладераша. Керттера цун бахьан — доакъара база лерттIа хилар. Кхы а 700 тонн силос совъяьннай тха.

Лакхе ма аллара, колхозхой съезде белгалдаьккхар, арендни подрядо цхьадолча боахамашка боккха пайда лулга. Съезд хинначул тIехьагIа тхо а уйлаш е даьлар тхоай боахаме из форма юкъейоалайича фу дар - хьогI, аьнна. ХIанз цхьоалагIеи кхоалагIеи фермаш цу хьисапе болх беш я. Тахан тха экономисташ договораш оттадеш къахьегаш боахк. Цу кердача гIулакхо массане теркам тIаэзаб. Бакъда, фермаш арендни подрядагIа болх бе яьхача доалаш дац гIулакх. Эггара хьалха укхаза ремонтни балхаш чакхдаха, кхыйола Iалашо е еза, наьха болх юххьанца халонаш юстараяхара тIаберзабаь хургбоацаш.

Кердача хьалашка шоашкара масал гойтарех ба тха бухгалтере болхлой. Шийтта саго 5 гектар баьцадаараш леладу. Цудухьа вIалла тамаш яц конторера болх йистебаьнначул тIехьагIа уж кхай тIа къахьегаш бIаргабайча.

Пайда эца гIерт тхо подрядни звеноех а. Цу хьисапе болх беш я В. Садкова кулгалду баьцадаараш кхеду звено. Баьцадаараш кхедеча даькъе дукха халонаш нийслу тхона. Нах тоъац, Назрановски, Малгобекски районашкара уж хьакхувла безача эттад гIулакх. Оасар де, баьцадаараш чуэца. Цу гIулакхо дукхача хIамай уйла яйт. Кагирхой колхозе бахка туташ бац. БоагIараш а сараже мара къахьега ловш хилац. Из дош кхы а дашха дезаш да. Цхьан оагIорахьара тха бехк а ма бий укхаза. Цар балха бахка тIгац аларах далац гIулакх.

Тахан хIара коммунист шийй авангардни лоархIам кхоачашбеш хила веза. Парткомо шийй болх тIаберзабаьб коммунисташ наха гаргагIа хилийтара. Наьха дог-уйла, оамалаш, дезараш ховш ца хилча хьалхашка латта чоалхане декхараш кхоачашде йиш яц.

ТIеххьарча хана хьинарегIа болх бе йолаеннай боахама профсоюзни комитет. Из хоалу колхоза дерригача вахаре. Укхаза цхьа масал доаладе безам бар са. Хьалха председатель раьза ца хилча саг путевкагIа салаIа ца водаш вусар. ХIаьта тахан профкомо шийна тIайийцад из гIулакх. Бакъдар аьлча, цхьабарашта ловра, хьалха санна, из дош цхьан саго къестадеш хилар.

ЦIенхаштта дIайихьар тха коммунисташа тахан дIайолалуча XIX Ерригсоюзни партконференцена йола Тезисаш ювцара хетаяь собрани. Дукха предложенеш елар, шоашта къувлачох, хилча бакъахьа хетачох дийцар. Оаха а, массане санна, дог доах цу партийни форумо вай вахар эргадаккхара керда белгалонаш гучайоахарг хиларга.

А. МАРКОВ,
Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза парткома секретарь, IV Ерригсоюзни колхозникий съезда делегат.

«XIX Ерригсоюзни партийни конференци» яха художника А. Смыслова плакат.

Осмиев Хьамзат

КОММУНИСТАШ

Топаш тоха пенца
урауттабаьб уж —
МоастагIашта цар ка
агаш яйнаяц.
ГIабаш детташ СибарегIа
ахийтаб уж —
Цар къонахчал цу гIабаша
дийнадац.
Массе метта, массахана цар,
кIаьд ца луш,
Дунен халкъаш шоай иразга
гIеттададьд,
БIу ца къожош, шек ца
боалаш балха, тIем тIа

ХалагIдола дукъ шоай
балмаш тIа лоаттадаьд.
Бирса ханаш дукха
бIаргаяйна ба уж,
Бакъда, цIаккха уж шоай
наькъах тиинабац.

Бутув лоам мо, дуIа духьал
лаьтта ба уж,
ТIаьда саьрг мо, гоамлуш,
сатташ хиинабац.
Балха адам нийсахонга
кхийла ба уж,

Мух хьекхача оагIорахьа
лийстабац.
ХIара шоай ди къовсамашца
дIахьош ба уж,
Къовсам боаца тийна вахар
лийхабац.
Халча хана шоай дегаех
ала боахаш
Наьха хьаькъал
сийрдадоахаш уж хиинаб,
Халкъий духьа мишта даха
деза хьехаш,
ТIехьенашта даим хьокхам
цар тийннаб.

РЕСПУБЛИКА ВИКАЛАШ

ДIадахача шоаттдийнахьа вай Даьхен столице Москве яхар XIX Ерригсоюзни партийни конференце дакъа лоацаргдола вай республика делегаци. Цунца ба: КПСС ЦК член, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, НГIАССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, КПСС обкома шоллагIа секретарь Д. Г. Завгаев, СССР граждански оборона начальник, СССР оборона министра заместитель В. Л. Говоров, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь В. А. Куценко, Старогрозненски УБР бурувдеттар А. И. Бураков, Назрановски трикотажни фабрика швея-мотористка Д. А. Дерсигова, Гудермесски локомотивни депо слесарь А. З. Мацупин, СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» яхача производственни объединене генеральни директор А. А. Мкртичан, Грозненски района Долински юкъерча школа директор М. Э. Мусаев, Ведснски района «Прогресс» яхача совхоза механизатор М. С. Мусхажиева, Шелковской района В. И. Ленина цIерагIча колхоза хьакхарч кхоабача ферма заведующи Д. Н. Онищенко, КПСС Шалински райкома хьалхара секретарь Ю. Д. Усамов.

ХЬОНА, ПАРТИ, ТХА ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ

XIX Ерригсоюзни партийни конференцена накъайоллхаш доккхий толамаш даьхад вай мехка дуккхача къахьегама коллективаша. Цу лоархIамеча гIулакха шоай дакъа юкъедихьад Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятей, гIишлон организацей, колхозийн совхозийн къахьегама коллективаша

КИЛОМЕТР ГАРГГА — КIОАРГАГIА

— Партконференце сийна яьржача социалистически яхье хьалха я Растегаев Иван Павлович керте латта № 95 йола бурув тохарий бригада, — яхаш хоам бу тхога Малгобекски УБР начальника Темираев Сослан Акеровича.

Апрель бекъалуш мара бацар цун коллективо шийтталагIча пятилетка кхоалагIча шера хьалхарча ялх бетта планаш кхоачашъяь яьннача хана.

Массаза санна тIехдика къахьегаш я Галаев Iаьлас кулгалду № 19 йола буровой бригада. Цо ше денна дош 10 мае кхоачашдир. Дуккха эзараш сомий маьха бар материалий кхом барах коллективо баь цIена пайда.

Планал 980 метр кIоаргагIча кхаьчад Гупалов Виктор Иванович керте латтача бригада тохаш дола бурув. КулгалхочогIа, из толам баккха царна новкъостал даьр цIаккха ца хиннача бесса лакха йола наьха энтузиазм я. Къахьегам вIаштIехьбаккхара кердача хьалашка болх беш дерригача технико-экономически хьокхамех планаш а социалистически декхараш а тIеххкоачашдаьд цар.

ДЕКХАРЕХ ДИКА ЛОАРХIАБАЬБ

Ер шу дIадолалуш доккхий декхараш тIайийцалар Грозненски района «1 Мая» колхоза хьайбаш леладераша. Укх хьалхарча ах шера 1230 тонн шурен 70 тонн дулхи дохка дезаш бар уж пачхьалкхенга.

Iан бетташка доакъар па тоъаш халонаш лайна яле а, хьинаре къахьегаш, юрта боахама продукци йоаккхалга ди тIехьа дегIадоаладеш хьабаьхкаб уж. Хьийга къаэрна дайнадац. Ер бутт бекъалуча деношка хьалхарча ах шера декхараш шоаш кхоачашдаь хиларах хоам бир цар. Пачхьалкхенга ехкай 1237 тонн шура, 130 тонн дулх. Июнь чакхбалалехьа кхы а 30 тонн гаргга шура йохка дага ба колхозхой.

Из толам боаккхача низ ца кхобеш къахьийгарех ба доярках Овсянникова Зинаида, Хадырова Тоита, Ромашкова Галина, бежа-Iуй Бакашев Адпан, Кагиров Дуга, Ибрагимов Расул, колхоза фермашка болх беш бола трактористаш Дибиров Шамхан, Азаев Супьян, МТК кулгалхо Самадов Iарби.

ПЛАНАШ ТIЕХККОАШЪЯЬИ

Геттара хьинаре къахьийгад укх тIеххьарча хана республика хьайбаш леладераша. XIX Ерригсоюзни партийни конференцена сийленца накъабахара шоай низ кхобаьбац цар. ЯлхайттагIа июнь хьатIакхачалехьа цар пачхьалкхенга ехкай дIадахача шера цу хана хинначунца нийсдича 3,7 эзар тонн дукхагIа шура. Из дика хьокхам ба, хIана аьлча, дIадаха Iа аттачарех хиннадац.

Соахкарчул 3170 тонн дукхагIа дехкад дулх а. Толамаш даьхад доахан, жа, хьакхарч, коа тIара оалхазараш леладераша.

Фермай продукци тIакхетар хьайбаши оалхазараши дукхагIа хиларца дувзаденна дац. Из да цу даькъе подряда тайп-тайпара формаш шерагIа юкъейоалаярца, хьалха гучаяханза хиннача таронех дикагIа пайда эцарца, кхом бара гIулакх тоадарца.

Къаьстта овсаре къахьийгад дулх дохкара планаш тIехккоачашъяьча Ачхой-Мартановски, Грозненски, Малгобекски, Назрановски, Ножай -Юртовски, Шалински районий къахьегамхоша, шура дIачулуча белгалбаьннаб ножай-юртовцаши шаьлахойн.

Республика дуккха а колхозаши совхозаши планал тIехйола хьайбай продукци йоакхаш я.

ЙОЛАШ Я ПХЕ ШЕРА ПЛАН

Политически къахьегамеи лакха хьинар айденнача хьале, КПСС XXVII съезда решенеш кхоачаш а еш саллараш леладеча Нохч-ГIалгIай АССР республикански Управлене коллективо рапорт лу шин шераи ах шераи шийтталагIча пятилетка задани кхоачашъярах. Иштта планах бIарччача пятилетка шерашка 2750 центнер коконаш йохка езача таханарча дийнахьа ехкараш 2758 центнер хул. Цох 100,3 процент хул.

Цу юкъа къахьегама овсарле лакхъеннай саллараш леладеча дезалеи коллективнии подряд юкъейоалаярах.

Уж толамаш доахача шоашкара дикка дакъа юкъедихьар Шелковской, Гудермесски, Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски, Шалински саллараш леладеча боахамаша.

ЯЛАТ ЧУЭЦА ДОЛАДАЬД

Махачкале бодача новкъа, Гудермеса тIехвоаллаше а аьрдехьа улл ка бола ялат дIадийна доккхз кха. IажагIча форда таралест из. ЛаьгIо мух хьекхача, цу тIа гIоллa талгIенаш лелаш санна хеталу. «Дружба» яхача совхоза мукх дIабийна кха да из. Цун къулбаседа оагIорахьа ялх комбайни кхо жаткеи я болх беш. Укхаза ва совхоза керттера агроном Элипханов Мовла а.

— ХIанзле мел ялат чуийцад оаш? Гектара тIара мел хьувкъам боал? — хетт оаха.

Цо йоах:

— Кховзткъа гектар совгIа хьекхад, цунах ах аьрдад. Цул совгIа, кхайна гонахьара хьакхари ардари цхьана долаш кхы а иттех гектар гаргга чуийцад. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 26 центнер йоал, план 24,2 центнер йолаш. Вешта тIеххьара из цифра 28 центнерга дIакхоачаргъя аьнна хет тхона.

М. ХАМАТХАНОВ.

КПСС ОБКОМЕ

24 июне хиннача обкома бюро заседане бийцар КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенешка хьежжа перестройка хьакъехьа республика торговле министерствас беш бола болх.

Белгалдаьккхад, министерства балха боарам, торговлерча гIулакхашта цо еш йола влияни перестройкас дIа ма деххара ца хилар. Министра, цун заместителий, коллеге, бIарччача аппарата балха стиль а методаш а меллашха хувцалу, из бахьан долаш баха нах дуккхача товарашца Iалашбиц.

Дикка дукхача тикаша товарооборота план кхоачашйиц, дохкаш хIара дийнахьа эшашдола товараш доацаш моттигаш хул. Коммерчески болх тоабареи торговий процесс вIаштIехьъяккхареи дешай ма йоаггIара терко йиц, республика промышленни предприятешцара боахама бувзамаш а эргадаьха ледара тоаду. Практически пайда эцац производства отходехи конденционни йоацача материалехи, мела латт гIишлон материалаш йохкара гIулакх.

Ведомствана чура тIахьожам ледара хилар бахьан долаш товарно-материальни маьхаленаш лораяц, торговле правилаш телхаю.

Торговле материально-технически база дегIайоалаяра, халача балхашта механизаци яра, торговле моттигаш тIакхетара гIулакхаш дац.

Кадраш цара болх овлангара хийцабац. Министерства предприятешка шерра даьржадац кулгалхой хоржалгеи специалисташ конкурсно дIахьа хувцалгеи. Ледара бу кадрай резервашцара болх, цар состав тоаяра гIулакх меллашха ду. Къахьегамеи бытеи хьалаш лерттIа ца хилар бахьан долаш кадраш балха тIара дукха дIаювл.

КПСС обкома бюрос министерства кулгалхошка ни. А. Н. Зубковга, В. С. Гажаевга, Ж. М. Евлоевга, Т. И. Сухоруковага дIахайтад торгови организацей болх эргабаккхара балха тIа цIенхаштта кхоачамбоацараш долга, уж дIадахара хаьдла дола гIулакхаш де декхарийла а баьб. Бетта йолча хана отраслера гIулакхаш миштад хьожаш анализ янза яргьяц, балха стиль а методаш а эргаяьха тоаяра, кадраш овлангара хьахаржара, дIа-хьа нийсъяра, кхетам балара дола гIулакхаш къоастаде деза, дукхагIа теркам тIабахийта беза отрасль дегIайоалаяра перспективни дешашта, Iилма-технически карагIдаьннараш юкъедоаладара, материально-технически база чIоагIъяра. Кара йолча предприятейи организацейи кулгалхошкара дукхагIа хьадеха деза баха нах тайп-тайпарча товарашца бизагIа IалашбелгеI гIулакх дара культура лакхъелгеи.

НГIАССР Министрий Совета тIадиллар халкъа эша товараш республика предприятеша кхы тIа а хьадарах долча дешага хьажа. уж товараш хьадареи цар дикал лакхъяреи заданеш дувцалге йоаццаш кхоачашъелга кулгалхошкара дукхагIа хьадеха.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи юртбоахама предприятеш а организацеш а хозрасчета тIеи самофинансированегеи яхарах болча соцамга хьежжа, цу хьакъехьа Шалински РАПО-с районе бу организаторски болх бийцар.

Белгалдаьккхад, боахама механизм эргаьккха тоаяра, совхозаш, продукци чакхйоахача промышленноста предприятеш къахьегам вIаштIехьбаккхареи доагIар дIадалареи прогрессивни формашка, дIадахар юхаметтаоттадарга, самофинансированега йоахаш районни агропромышленни объединене гIулакхаш даь хилар. РАПО-с, юххьанцарча парторганизацеша, къахьегама коллективай советаша кхы а шерагIа юкъекхувл боахам лелабара Iилман ларда тIара системаш, прогрессивни технологеш, доалдара хIанзара экономически методаш.

ХIаьта а РАПО балха тIара дIаьккхаяц формализм, гIулакх тIагIолла леладелга. Цхьайолча совхозашка хозрасчетни подрядни коллективаш кIезига я. лоха я кадрай компетентность, къаьста юкъерча звенон. Кхоачамболлаш пайда эцац производство нийсъяра йолча рычагех, ледара оттаьй затратий учет.

РАПО-с, юххьанцарча парторганизацеша, боахамий кулгалхошеи специалисташеи кIезига теркам тIабохийт юртарча къахьегамхой балхеи бытеи хьалаш ма доаггIара тоадара, цар вахара боарам лакхбара. КIезига ба агропромышленни комплекса болхлошта юкъерча социалистически яхьах боала пайда.

КПСС обкома бюрос белгалдаьккхар, района юртбоахама предприятеши организацеши йиззача хозрасчетаген самофинансированегеи яхара Шалински РАПО-с кхоачамболлаш болх ца беш хилар. Парте райкомо, юххьанцарча парторганизацеша, къахьегама коллективай советаша хозрасчет, бригадни, дезала, арендни подрядаш шерра юкъейоалаяра, боахамийи предприятейи финансови хьал чIоагIдара хьинарегIа болх бе беза, производствана стимулировани яра йолча затраташта духьаларча ерригача формаех пайда эца беза. ДукхагIа теркам тIабахийта боагIа кадраща беча балха. Республика Госагропромо боахамийи предприятейи экономика тоаяра подряда, дикатIйолча опыта тайп-тайпара формаш юкъеяхьара дуккха гIулакхаш де деза.

Зуламаш дарца лоаттабеча къовсамахи бокъонаш телха ца яйтара кхы тIа де дезача гIулакхехи долча дешага хьежар. Белгалдаьккхад, КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленуми парте XXVII съезди хинначул тIехьагIа, берригача мехка а санна, республике кIезиг-дукха дисциплина, общественни порядок, законность чIоагIдалар.

Цунца цхьана зуламий юкъара боарам лакха болаш бус. ЧIоагIа ледара къовсам лоаттабу хIамаш лечкъорашца, спекуляцеца, кхааш нийдарца. Къаьстта теркам тIаозийт цхьайолча районашка къиза низаш деш моттигаш хиларо, рецидивни зуламаш делга лакхлуш хиларо, хIаьта иштта, антиобщественни, паразитически вахара хьисап леладу нах дукхагIа хулаш латтаро. 1988 шера 5 бетта зуламаш дара боарам дегIабенаб г. Грозне, Ачхой-Мартановски, Гудермесски, Малгобекски, Назрановски, Ножай-Юртовски районашка. КIезига зуламаш диц кхувшбоагIачар а.

Хьалха санна, товарно-материальни маьхаленаш лечкъаярах, бе-башха ца хеташ йоаярах пачхьалкхенна деш дола зе доккха да. Цу тайпара зе даьд республика халкъа боахама дерригача доакъошка.

Республике ледара кхоачашъю социалистически рузкъа лораделга Iалашдара йола экономико-правови программа, цу дешашта кIезига теркам тIаухийт парте горкомашеи райкомашеи.

Белгалдаьккхад. наркоманеца, корта бохабу малараш меларца, алкоголизмаца къовсам лоаттабеча цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар. ДIадахача шера антиалкогольни законодательство толхаяь 8 эзар саг лаьцав, царех 5600 саг медвытрезвителе чувигав. Наркоманеца къовсам лоаттабара болх боаггIача боараме оттабаьбац Ленински, Заводской, Октябрьски, Назрановски, Гудермесски районашка.

Республике кIезигъеннай халкъа дружинаш, лохденнад кхыйолча общественни формированеи балха хьинар. Ма дарра аьлча, болх беш яц правопорядок лораяра йола хIара кхоалагIа опорни пункт, профилактика яра йолча советий, новкъосташха йолча судий балха хьокхамаш геттара лоха да.

Шоай болх ледара эргабоах правоохранительни органаша. Чурча гIулакхий органий, цу даькъе министерства аппарата дуккхача болхлоша эзделаца доаца гIулакхаш гучадувлийт, къахьегамхошта хьалхашка милице лоархIам цхьаккха боацача боаккх. Прокуратура а суда а цхьаццаболча болхлоша служебни декхар кхоачашлеча бехктокхаме ца хилари ледарлои гучаювлийт. МВД парткома, политотдела заседанешка, партийни собранешка боаггIача тайпара мах биц аппарата управленчески балха лохача боарама, тIадилла декхар кхоачаш ца дара, бехктокхаме ца хетара, дисциплина а социалистически законность а телхаяра фактай.

КПСС обкома бюрос парте горкомий, райкомий теркам тIаэзар из болх чакхбоаккхача карагIдаьнначох сатедеш, бе-башха ца хеташ Iе йиш ца хилара. Бюрос иштта зуламашца къовсам лоаттабара балха цIенхаштта дола кхоачамбоацараш хилар хьалхадаьккхар парте Назрановски райкома хьалхарча секретара (н. А. А. Мякиевна), парте Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара (н. В Т. Сагаевна), парте Грозненски горкома хьалхарча секретара (н. В. А. Куценкона). Республика партийни комитеташ декхарийла я бокъонаш телхаеш эттача хьала кIоаргга анализ е, законность чIоагIъяра тIадерзадаь кхы тIа де дезараш кхоачашде. ЙоагI-йоагIа поручене еннай НГIАССР Министрий Совета, горрайисполкомашта, МВД-на, прокуратурана, юстице министерствана, республика Лакхехьарча суда, массови информаце средствай редакцешта.

КПСС обкома бюро заседане дийцар иштта кхыдола дешаш а.

ПАРТИ-ВАЙ ЗАМАН

Хано дIадехар

Ма могга шеръе еза Советий ба лха тIара гласности цар деш дар массанена довзаш хулгеи.
(КПСС ЦК Тезисашцара).

— Тахан дIаболабу шиӣ болх XIX Ерригсоюзни партийни конференце. Цо бергболча соцамга сатувсаш да вай деррига халкъ. Укх дезача дийнахь сона ловра тхоай городской Советах а цун исполкома а балхах а лаьца а, перестройка еш цунна карагIа даьнначох кIеззиг къамаьл де.

Цу дешашта хетаяь яр ер шу долалуш горсовета хинна отчетни сесси. Сенах доккхал де йиш йолаш да тхо тахан? БIарчча хьанийцача района промышленни предприятеша 1987 шера план 103,7 процент кхоачашъяьй, заданел совгIа 900 эзар сома маьха продукци маьхалъяьккхай.

Юртбоахама къахьегамхоша а кхоачашъяьй шура, тха, комсаш, баьцадараш дохкара паччахьалкхен планаш. Дулхи шуреи дохкара шера задани а тIеххоачашъяьй. Юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 2360 килограмм шура йоаккх районе хIанз.

Цу толамашта юкъе кIезига дакъа дахьанзар бурув тохара балхий управлене, «Малгобекнефть» мехкдаьттеи гази йоахача управлене, технологически транспорта управлене, «Алханчуртский», «Кавказ» яхача совхозий коллективаша.

Къаьстта дегIабера дIадахача шера телефонни бувзам. 3 станци эксплуатаце дIаеннай, керда оттаяьй 461 телефон, 5935 квадратни метр нах баха цIенош хьалдаьд.

Тахан хоалуш дикагIча оагIорахьа тоалуш доагIа предприятешеи организацешеи хозспособагIа цIенош хьалделга. Цу тайпара 40 дезала вахара хьалаш тоаде лерхI оаха. Укх тIеххьарча хана индивидуальни хьисапе цIенош хьалде раьза болаш дукха нах ба городе а юрташка а. Цудухьа ер шу доладелча гIоне 700 сага лаьттан участкаш дIайийкъай. ЦIенош де безам болчарна лаьрхIа 660 эзар сом кредитагIа ссуда хьожадаьд.

Районерча дукхача предприятеша тIеххьарча хана дукхагIа теркам тIабохийт бахача наха маьхагIа гIулакх дара. Цу тайпара гIулакхаш делга 1986 шерарца нийсдича соахка 29 процента дегIаденад.

Юрта боахаме цIенхаштта боккха пайда луш хIама да коллективни, арендни, дезала подряд. Цу лоархIамеча гIулакхашта боккха теркам тIабохийт районерча боахамий дукхача кулгалхоша. Районе дика бовзаш ба М. Горьке цIерагIча совхозера ГандалоевгIар дезал. Цар совхозера Iаьсий хьанийцад хьалкхедара. Совхозе кхоабачарел дукхагIа дозал тIакхет царна ден-бус. Цхьабакъда, хIанз а нийслу цхьабола кулгалхой цу пайда луш йолча къахьегама формана лерттIа теркам тIа ца бохийташ.

Эффективно болх беш лархIа йиш яц Совет нагахьа цун шиӣ экономически база еце. Цу даькъе, бакъдар аьлча, хIанз а кIезига хIама карагIдаьннад тхона. Рентабельни йоацаш тIехьаюса предприятеш хIанз а йолаш я районе. Царна юкъе юртбоахама яраш а я. Дукха да социально - бытовой проблемашца дувзаденна къоастаданза дешаш а. Укхаза объективнии субъективнии бахьанаш да. ЧIоагIа мела лел наькъаш тоаделга, дукха дезал ба фусамаш эшаш, мела лел школашта, клубашта ремонт елга, городе лостам белга, юрташка хий дуллалга. Кхо эзар саг балха дIатарвара керда предприятеш эш тхона.

Уж деррига а кхоачамбоацараш дIадоахалургдац предприятей, организацей Советашцара экономически гIулакхаш лерттIа ца хуле. ХIаьта къайле йолаш хIама мичад горисполкома председатель, къаьстта юрта Совета председатель предприяте кулгалхошка дехарийга ухаш хилар. ТIаккха укхаза дицденнад шиӣ Совета чуйоагIача территоре тIа из да волга.

КПСС XIX Ерригсоюзни конференцена йолча ЦК Тезисаш тIара Советий лоархIамех дола дешаш дийшачул тIехьагIа чIоагIа гIадвода — мел тоалургда гулакх, цу тIа белгалдаьр кхоачашдича.

ХIанз гласность, демократизаци йолча хана тха исполнительни комитето а лех депутаташца беча балха тIа керда формаш.

Совета хьалхашка исполком отчет е кийчлуча ханара цхьа масал доаладергда аз. Отчет хилале гаьнна хьалха районни газета оагIонаш тIа кепайийттар «Исполкома отчет яла кийчлуш я» яха культура отдела заведующе, спортеи физкультураи комитета председатела, города керттерча архитектора, жилищно-коммунальни боахама начальника, центральни районни больница керттерча лора, кхыбарий статьяш. Цар дийцар чакхъяьннача отчетни юкъа шоаш даьр фуд. Самокритично анализ йир теркал ца деш дитача хIамай, газет дешарашка болх тоабара дича бакъахьа хетар дувцилга дийхар.

Цул тIехьагIа сесси хилалехьа кIира хьалха денз безам болчар исполкома ерригача отделий болхлошка телефонаш тоха йиш йолаш гIулакх вIаштIехьдаькхар. ЛаьрххIа моттигерча радиоца хоам баьбар нахага цу хьакъехьа.

Боккха пайда боалаш хIама да исполкомо тIанийергйола решенеш депутаташта хьалхе а дIайовзийталга. Ишта хилар масала, харжархой наказаш дувцаш хиннача сессе а. Исполкоме мел дувцаргдолча дешашта юкъе массазара комиссеш хулга вIаштIехьдаккха гIерт тхо. Из, бакъдар аьлча, массаза а вIаштIехьдалац. ХIаьта Тезисаш тIа нийса а аьннад, цхьабола депутаташ цхьан юкъа балхара мукъабовлийтача бакъахьа да, аьнна.

Цхьаькха ала а безам бар са. ЧIоагIа дувцаш да депутаташ кIезигбелга. Из лаьрххIа уйла а я, цIенхаштта теркам тIабахийта безаш хIама да.

Кхетадеш цаI да: депутаташ декхарийла ба халкъо шоашта тIадехка декхараш диззаи цIенхашттаи кхоачашде. ХIаьта тха горсовете цу тайпара нах тахан болаш ба. Уж ба депутаташ М. Дзейтов, В. Чаплыгина, М. Быстров, Э. Яндиева, Э. Максимов, М. Саутиева, кхыбараш. Бакъда, тахан тхона эшар а хьинар дола Совет я.

ЦIенхаштта шоай болх тоабе беза исполкома болхлоша а. Заседательски, канцелярски, кьаьхата-протокольни балха хьисап цIендаь дIадаккха деза. Экономически мотт Iомабе беза, дикадар. карагIдаьннарий опыт хьаэца еза.

Х.-Б. ЦОРОЕВ,
Малгобекски горисполкома председатель.

Укх тIеххьарча хана хоалуш тоаденнад Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза № 1 йолча шурий-товарни ферма гIулакхаш. Денгара ди ме доала тIа-тIа алсамъювлаш латт барттайнача интернациональни коллективо йоаккхаш йола шура. Ах шера планал совгIа хIанзлехьа 20 тонн совгIа шура дIаеннай паччахьалкхенна Ажигов Мухьмада кулгалдеча ферма дояркаша. Царна юкъе шерра яьржача социалистически яхье хьалхалаттарех ба М. Рыбалкина, Т. Барханоева. Цар хIаране цхьацца ах-ах тонн шура яьккхай шоаш кхоабача хIара Iаттагара. Дукха тIехьабисабац царна Т. Газдиева, Т. Галаева, М. Оздоева, Л. Толдиева, кхыбараш. Массанена масал лур, дикача къахьегама шиӣ нешаш оарцагIбоакхар я укхаза дикагIа лоархIаш йола доярка, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, коммунист Газдиева Заьламха Зайнап. Сийлен грамоташца, маьхерча совгIаташца дукхаза белгалбаьхаб къонача хьехамчай, хьинар долча коммуниста хьаьнала болх.

СУРТА ТIА: З. Газдиева.

Р. АУШЕВА сурт.

Геттара хала дIадоладелар ер шу А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода А. Соловьев керте латтача даьтташ кийчдеча производствана. Шоаш кийчъяь продукци маьхалъяккха маганзар производства операторашта.

Эттача хьала кIоаргга анализ а яь деррига дир нийсденна кхоачамбоацар дIадаккхара, цох беркат а даьлар. ШоллагIча квартала план дерригача хьокхамех тIеххоачашъяьй производства барттайнача интернациональни коллективо. Планал совгIа арахийца продукци массехк эзар сома маьха я. Массанена балха тIа масал а луш къахьегачарех ба хьалхалатта оператораш коммунисташ Г. Дашкаев, М. Золотухин, А. Базуркаева, Н. Шпак, Л. Головатая комсомольцаш Р. Гизуева, А. Эдиева, Н. Асварова, кхыбараш.

СУРТА ТIА: Технологически режимах дагабоалаш латт (аьрдехьара аьттехьа) В. Парышев, Б. Аушев, Н. Асварова, Л. Головатая, Р. Гизуева, М. Золотухин, А. Эдиева, М. Егин.

Р. АУШЕВА сурт.

Вай-производства дай

ДОАЛ КОЛЛЕКТИВАГА ХИЛЧА

«Чеченингушстройматериалы» яхача объединенена чуйоагIача предприятешта юкъе хадданза тIехьаюсачарех яр тха завод. Кхоачашйийцар планаш, арахецаш йола продукци дика яцар, геттара а во дар наьха къахьегамеи бытовойи хьалаш. Из бахьан долаш дукха болхлой кадраш дIаухар предприятера.

Гуш махиллара, дIахо кхы ла йиш йолаш дацар гIулакхаш. Из кхетадир коллективо. Наьха инициатива хьадийнъелар вай вахаре «перестройка» яха дош майрра юкъеденнача а эргалоний керда мух баьннача а хана денз. ХIана? Болхлоша кхетадир перестройкас шиӣца дахьаш дола цхьа бакъдар: «ХIаравар шиӣ моттига да хила». Да а да из иштта. Дас шиӣ дезала санна, хIаране шиӣ гIулакхэ йоакхо ца йой из лерттIа дIалаха йиш яц.

ХIаранена шиӣ балха моттиге да из шиӣ хилара йола уйла чуйосса йолаенначул тIехьагIа тха завода гIулакхаш бокъалгахьа дала доладелар. 165 эзар сом пайда а беш чакхдаьккхар тха предприятес шийтталагIча пятилетка шоллагIа шу. Пайда а беш болх бу коллективо тахан а.

МалагIа бахьанаш да дикагIча оагIорахьа хувцамаш дайтараш? Керттердар, 1987 шу доладелча денз завод боахама расчетагIа болх бе йолаялар. Тха предприяти хьаяьй 1914 шера, цудухьа хIанзарча производствос дIадехарашка хьежжа яц из. ТIеххьарча шерашка завода кулгалхой, партийнии профсоюзнии организацеш дукхагIа теркам тIаахийта баьннаб болхлой къахьегама хьалаш тоадара деша. Реконструкци йир пишка, тоайир столови, душевойш, бытовкаш. Предприяте майда IоцIенйир промышленни отходех, нувхех.

ДукхагIа йоакхо е баьлар социальни дешаш къестадара а. Гудермеса гонахьа юрташкара дукха нах хьаух тхо долча балха. Укхаза чIоагIа лоархIаме да пассажирски автотранспорто шиӣ боарамагIа болх бар. ХIаьта цхьабола нах балха тIехьа а бусаш хьаахара бахьанаш оаха тахкача гучадаьлар, из цхьаболча водителий бехкагIа нийслулга, цар массаза а телхаеш хиннай автобусаш лелара график. Уж балхара дIабаха бийзар.

Предприяте вIашагIъеллар, со керте а латташ йола, къахьегама коллектива Совет. Шоашта новкъосташа бенна тешам боа а ца беш, бехктокхаме а хеташ тIадилла декхар кхоачашдеш хьабоагIа Совета членаш кирпишк йоттар Т. Вадудова, шеррача профила каменщик С. Гиляев, туннельни сушилкаш хьалъюзар Х. Хасиева. ХIанз паччахьалкхено новкъостал дарга хьежаш дагIа бокъо яц тха. Эггара хьалха тхоай низах, чурча таронех когтIортолга е йоагIа оахя. ДукхагIа балха юкъедоаладе деза Iилман - технически прогресса кердадараш, айе еза кадрай квалификаци, къахьегамхой хьинар.

Зе а деш болх беш яр предприяти. Цу гIулакха уйла е даьлар тхо. Эггара хьалха зийнар дар кирпишк хьаеш дIадодар, из йохкача маьхал дуккха лакхагIа хилар. Цигара хьадоагIаш дар зе деш хилар а. Цудухьа заводе хиннача производственни совещане лаьрхIар деррига а, производстваца дувзаденна а доанаш деш дола зе махулла кIезигде. Масала, «эшаш моттиг а тарма лой» яхаш заводе массаза а лоаттайора кхычахьара командировкагIа хьаяйта 5—6 мухь дIа-хьа кхухьа автомашина. Алапи эцарал совгIа цар водителашта бетта хIаранена 50—60 сом командировочни телар. Предприятес цу тайпара «гIулакх» дезац, аьлар. Заводе яр къьна «Пазик» яха автобус. Бакъда, даим а ремонтагIа а латташ, цунах хьабоалаш пайда бацар. Автобус тIера дIаяккхар. Цу тIа ваьгIа водитель кхыча балха тIа хьожавир.

КIоарга тохкам бара кулгалхоштеи къахьегама коллектива Советаи новкъостал дир цхьабола эшаш боапа болхлой кIезигбе. Из деррига дикагIча оагIарахьара хоалу къахьегама хьокхамашка. ХIара эзар кирпишк хьаеш дIадодар 10 сом кIезигделар.

Предприятес шиӣ боарамагIа болх дIабахьара чIоагIа лоархIам болаш я хьаькъалца вIаштIехь а яьккха социалистически яхь лелаяр. ХIаьта из тхона дика карагI а доал. XIX-ча Ерригсоюзни партконференцена сийленца накъадахара тIехь лелаяьча социалистически яхье хьалхле Х. Гануева кулгалдеча сменас яьккхар.

Тха завода коллективе я объединене кулгалхой новкъосталца къоастае еза проблемаш а. ХIанз а тIехь дика яц оаха арахецаш йола кирпишк. Дукха ха йоацаш ремонт еча юкъа цхьа пишк йIаьхйир оаха. Амма, цунца проблема къоасталургъяц. Эш цхьаькха цхьа пишк. Из хьал мишта ергья нагахьа санна оаха баьча пайдах дукхагIдола ахча объединене кхыйола подразделенеша даь зе меттаоттадара дIаухнийташ хилча.

Къаьнарча завода проектни низ шера 18 миллион кирпишк арахецца ба. Из план хьаяйт коллектива хIара шера, мадарра тхога дулургдар теркал а ца деш. ХIаьта оборудовани чIоагIа тиш ма еннайий. ТIаккха шеко яц, фуннагIа даь а, план кхоачашъяьй, аьнна, хьаяь яхаро дика продукци хьае вIаштIехьдалийтац. Цудухьа бакъахьа дар, нагахьа санна тха завода тарошашка хьежжа мара объединене кулгалхоша тхона план ца оттайоре, предприятена технически перевооружени яра балхаш чакхдоахаре, агрегаташи технологически линеши тоа а еш. Хетаргахьа, бакъахьа хургда, боахам лелабара керда формаш хьалахара, социально - бытовой дешаш къестадара тхона дукхагIа лоIам белча. Вешта аьлча, тхо тхоаш хила дега-кх, завода дизза дай. Иштта мара лерттIа болх бергбац предприятес, вIаштIехьдаргдац дика продукци арахеца.

В. КУРИЛЕНКО,
Гудермесски кирпишк еча завода электрик, предприяте къахьегама коллектива совета председатель.

КОММУНИСТА БЕХКТОКХАМ

Партийни вахара темах лаьца язде дезаш хилча, эггара хьалха дагадох сона нахаца а цу хьакъехьа сай юкъ-юкъе хула къамаьл. Массехказа нийсъеннай сона шоаш болх беча коллективе коммунист вар-вацар мугIарерча наха малав ца ховш, Кхыметтел, парторганизаце кхыметтел, парторганизаце секретарь ца вовзаш йола моттигаш. Коммунистий нахацара бувзам мела болга да из.

Иштта моттиг нийслургйийхьогI сона укхаза а, яхаш, шеквувлаш дIачуваьлар со Назранерча ПЭТС-а (электройIовхала сетей предприяти) кхоа.

Из хаттар дир аз эггара хьалха цига сайх кхийттача уборщицага, тIаккха — цхьан электромонтерага, кхычарга. Шоай массаволча ялх коммуниста цIераш яьхар цар. ХIаьта парторганизаце секретарь Цороев Ювсап-м шиӣ оамалаш а тIехь вийцар: «Наьха мотт ховш, шиӣ деша да волаш, дIадоладаь хIама тIехьашка ца воалаш чакхдоаккхаш ва из» йоахар.

Ба а ба укхазара коммунисташ бокъонца бола перестройка бIухой. Барттайна, цхьоагIо йолаш ду цар коллективе шоаш хьадер, ца хаддаш наха юкъе ба, дагабувл, царна дагардар ха гIерт.

ХIара коммунист къаьст-къаьста поручени йолаш ва, юкъ-юкъе телаш йола оперативни яраш йоацаш. Уж кхоачаш мишта ю хьожаш каст-каста отчеташ яйт царга партийни собранешка.

Бизза пайда эц парторганизаце администраце гIулакхашта тIахьожам бара йолча шиӣ бокъонех а. Дукха ха йоацаш аргIанарча собране отчет еш хилар предприяте начальник М. Хаматханов.

Дувца хIама долаш вар из. Укх тIеххьарча шерашка дикка чIоагIденнад предприяте экономически гIулакхаш. ДIадаха шу, масала, чакхдаьккхар энергетикаша планагIа йоагIачул дуккха дукхагIа электрически йIовхалеи энерги кхо а еш. ЦIаккха а хиннабац предприятена цу шера миссел боккха пайда: планагIа доагIача 25 эзар сома метгел 36,4 эзар сом ахча дижар кассе. Къахьегама овсарле планал 6,8 процент лакхйир.

Иштта хьинаре, камаьрша дIадоладаьд коллективо ер шу а. ДIабахача биъ бетта потребителашта электроэнерги дIахецара план 112,6 процента кхоачашъяьй, йIовхал ялара план — 103,3 процент. ДIадахача шера цу юкъа баьчул дукхагIа баьб пайда а — 36,6 эзар сом.

— Нагахьа санна город электроэнергеца Iалашъю гIулакх кIезига-дукха аттача даьннадале, — дувц Ювсапа, — йIовхалца из Iалашъяра проблема хIанз а дIаяьннаяц тха. ДIадахача шера а цул хьалха а Iан замалахь эггара шийлагIа йолча хана цIеношка йIовхал хьакхачац, дIайха хий дац, яхаш, дукха нах лийткъаб тхога. Бакъда, царна хац тхона а шоашта а новкъарле ераш малаш-б. ХIаьта а, «уж ба бехке, бараш» яхаш царна пIелгаш дIатIа а хьожаш дагIа тха а йиш яц. Масела, мишта дIахайтаргда оаха Московски улицагIа № 27 йолча дуккхазза вIаштIардаьча цIеношка бахача наха царга из бала озийтараш цу цIен дай — РАПО РТП кулгалхой болга? Гонга гIолла доагIаш хий латт цу цIен подвалаш чу Iай а аьхки а. ХIаьта тхо а хул оарц лаха дезаш. Бахьан фуд? Хьежабац РТП кулгалхой, специалисташ шоай цIенна хьачуйохкараш фу турбаш я. Брак хиннай уж.

— Цхьан кога тIа даккха йиш йолаш деций из гIулакх, из хало Iайша-лайна баргбий нах? — хетт аз Ювсапага.

— Цхьан кога тIа ца даьккхача даргдоацаш а дIахо ла йиш йоацаш а да из. — аьлар цо. — Цу деша хетаяь партсобрани а хиннай тха, из проблема дIайоаккхаргйола наькъаш а белгалдаьд. Оаха еннача предложенех йIовхалах пайда эцаш мел йолча предприятеша, нах чубаха хIара цIа долча ведомствай кулгалхоша бетта цкъазза райисполкоме отчеташ тергья Iана кийчо яра шоаш фу даьд, дувцаш. ХIаьта цар хьаде дезар хаьдда оаха дIахайтад, балхаш чакхдаха деза ханаш белгал а яь.

Цхьаькха лоархIаме дош а оттадаьд энергетикаша горисполкома, райисполкома хьалхашка. Ремонт е, Iан кийчо е езаш дукха моттигаш я центральни котельне а кхыча объекташка а. Бакъда, ремонт е оттаяьча плана юкъе-м яхийтац из-м. Цу тIа, шиӣ доалахьа мастерски а гIишлон участок а яц цун.

Партийни собране дикка дага а баьнна дIадоладир коммунисташа цхьаькха дика хIама а. Массехк шу хьалха жалобаша са даккха битацар энергетикаш. Бахача нахагара иха а ца Iеш, бIаррчача коллективашкара ухар уж электроэнерги йоацаш болх сеца латт, яхаш, леткъаш. «Райсетех» хIаьтта «горсеть» хьакьоастаяь ха яр из. БIоагIаш тIа гIолла дIа-хьа мел долха михо тийда саьргаш юхахетташ электромонтерий дIа-хьа ада кхецар аварешка.

ЦIенхаштта яр цу хана партийни организаце собране ювца оттаяь повестка а: хадийта деза электролинешта ремонт елга тесса леладу гIулакх.

Республика «Коммунэнерго» министерстваga, хIаьта ПЭТС чуйоагIача объединенега дIакхаьчар парторганизаце даьккха оарц. Цкъа а шозза а кхозза а яхаш мо тIехьашка ца йоалаш гIеттадир цо из дош. Юххера а меттахьа даьлар гIулакх.

Беркате хилар цун лераш. Ахенел совгIа мел йола электролинеш лаьтта кIала гIолла йолх. ХIама ца эшшаш цIеначарца хийцад лакхе гIолла долха саьргаш а. Города дукхагIйолча предприятешта, организацешта доккхийча цIеношта хIаранена къаьст-къаьста шоллагIйола резервни электролини йиллай, цаI тоаеча хана а шоллагIчо болх бергболаш.

— Хьалха мо леткъий нах? — хьаьттар аз электроучастка мастерага М. Аушевга.

— Ер шу доладелча гIоне цхьа жалоба мара енаяц тха участке, — аьлар цо. — Из ена а ши-кхо ди мара дац. Из язъяьчо йоах: шиӣ цIен юхе багIа дахчан бIоагIа хувцабалар оаш аьшкбетоначунца. Из а хувцаргба оаха укх деношка.

— Перестройка йолалуча хана тхо, коммунисташ, эггара хьалха тхоашта бIарахьежар, эзарзза истар хIара оахош хIанзалца баьккха а дIахо боаккхаргбола гIа. ХIана аьлча, тхох хIаранегара дIайолаелча мара нахага кхочаргъяц перестройка. Иштта дар цу хана оаха себране тхоашта хьалхашка оттадаь декхар. — аьлар Цороева.

Из кхоачашхулаш латталга гуш а да, шоаш болх беча моттигашка, хIаьта шоай парторганизаце вахаре хьинаре дакъалоацаш хьокхаме къахьегаш ба коммунисташ: йIовхала сетей участка мастер А. Кокурхоев котельнера машинисташ М. Майсигова, Ф. Картоева, электромонтер М. Хаматханов кхыбараш.

М. КАРАЕВ.

РЕФОРМА НАЬКЪАГIА

Лакхереи юкъереи школа дуккхача даькъе тIехьайисай вахаро, Iилма-технически культурнии прогрессо дIадехараштa.
(КПСС ЦК Тезисашцара).

XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференцеца доггуйла йолаш бах беррига советски нах — воккха — зIамига, дийша-дешанца, ахархой, болхлой, Iилманхой, массайолча сферашкара специалисташ.

Айса къахьегача халкъа образоване долча толамех а къаьстта кхоачамбоацарех а дувца безам ба са а. Вешта, толамаш массанена бIаргагуш да. Йоазув ца хиннача гIалгIай къаманна Сийлахьча Октябро йоазув деннад. ДегIабенаб хьалха ца хинна гIалгIай литературни мотт.

ГIалгIай дерригача халкъа наьна меттала совгIа эрсий мотт хов, хIаьта эрсий мотт ба вайна эрсий культура а, дерригача дунен а Iилма, культура йовза никъ хьабийллар.

Толамаш дукха да, уж дийца варгвац. Таханарча денна вай дукхагIа кхоачамбоацараш дувца деза. Вай вахаре массанахьа перестройка еш я.

ХIара шера Нохч-ГIалгIай Паччахьалкхен университете боагIа абитуриенташ лакхарча школе дешшал кийчо йолаш бац. Царна лерттIа гIалгIай мотт а эрсий мотт а, хIаьта иштта гIалгIайни эрсийни орфографи а хац. Пунктуаци-м хIаьта-вета а мича ховр царна. Итт шера школе деша баьгIачул тIехьагIа шпаргалкаш йоацаш, шоашка цхьанна а меттала лоацца, сочинени язъюлац царна. Из боарам болча кагийча нахах хала, атта хьехархой а бий, университето уж школе дIахьожабу, тIаккха цар, тхона юха декха боахкаш санна, шоаш хинначул ледарагIа бола керда абитуриенташ хьабоахкийт. Уж знанеш йолаш хьабаьхкача абитуриентех лакха квалификаци йолаш специалисташ кийчбе хала да. Цхьаькха а ала деза, знанеш ледара хиларал совгIа, дукхагIболча, студенташ а хинна Iохайшача селханарча школьникашта дэгайоахкараш оценкаши дипломи да. Знанеш а яц, Iилма а дац. Харц-бакъ а, нийсса — гоама, йийха а бийлха а «кхоъаш» яьхача, кхы дукха хIама эшаш хилац тха студенташ. Из да школе дешархой кхетабара болх ледара хилар. Хьаькъал долаш, безам болаш, деррига ха гIерташ школе хьадоагIа бер, амма знанеш кIезига лу, Iилманцара безам лаьгIлу... Тахан хьагуш дола сурт иштта да.

Вешта массабола бехк-м школа а бац. ГIалгIай графика, орфографи дукха айпаш доахкаш да, учебникаш шоай Iилмани методически чулоацамга диллача къаьнарча ханара боарам болаш да. Учебникаш примитивни да, творчески болх бе, Iилма Iомаде бераш кхетадеш дац.

Массаза дийцад «Сердалон» оагIош тIа гIалгIай йоазонна, графика, орфографена реформа е еза, яхаш? Iилманхоша, яздархоша, журналисташа, хьехархоша мел статьяш язъяьй?.. Хувцалуш хIама дац. Массаза, гIалгIай меттах яздаьча учебникаш тIара цхьацца-йола параграфаш Iойийшача кхетае хала да. Уж учебникаш а революци ялалехьа хинна боарам болаш да, е из ше Iояздаь автор а кхетаргвоацаш да. Цар чулоацам, цар луш йола заданеш берашта мотт Iомабергболаш, цар къамаьл шаьрлургдолаш яц.

Яздаьча учебникашта йоаггIача бесса рецензи язъяр тоъал кхераме хIама да. Шоай гIалаташ кхетаде ловш хилац автораш. Укхаза обстановка маьршъе еза, специалисташта юкъера гIулакхаш эздий хила деза.

ХIаьта грамотно, творчески, вай заман боарамца оттадаьча наьна метта учебникаша, шоай наьна мотт лерттIа Iомабарал совгIа, эрсий мотт кIоаргга хьехара гIодергда. ШоллагIбола мотт Iомабеш хилча, хьалха Iомабаь мотт, вешта аьлча наьна метта законаш юкъелелх. Цох новкъарло хул: Iомабеш латтача метта оазаш цIена дIаалац, цун деша доаца маIан тIатох е харцахьа кхетаду, предложене чу дешай аргIа кегаю. Бакъда, учебникаш дика, Iилман боарам лакха болаш яздаь хилча, эрсий мотт Iомабеча наьна меттах пайда эцаргбар. Лоацца аьлча, мотт Iомабар кхетамца хургдар.

Нохч-ГIалгIайчене, вайна ма харра, вайнаьха-эрсий двуязычи я. Наггахьа саг вац гIалгIашта юкъе вIалла эрсий мотт ца ховш. Эггара юстарча лоаман юрта хоз тахан эрсий мотт. Республике баьхкача наха чIоагIа зув гIалгIаштеи нохчаштеи эрсий мотт дика хар, из цIена лебар. ХIаьта а школерчеи вузашкарчеи выпускникаша шаккха а мотт шаьра, цIена, хоза бувцац, йоазув а дика хац. Цудухьа республикашкарча специалистий декхар да наьнеи эрсийи метташ Iомадара гIулакх тоадар. МассагI кхийна саг а бер да наьна мотт ца ховш. Наьна мотт-м — къаман культура овла ма бий, халкъа истореца, боахамца, оамалца, фольклорац, литератураца бувзам а болаш мел кагий нах, мехкарий ба эрсий мотт тIагIоллара мара ца ховш. Эрсий мотт дикка, кIоаргга ца ховш вола саг визза специалист а, культурни саг а, шиӣ коллектива воспитатель а хургвац. ХIаьта кхы а дукхагIа ба шаккхе мотт эбеш бувцараш. Цар къамаьл кегаденна да. Специалистийи хьехархойи декхар да ца хайча мегаргбоаца эрсийи наьнеи ши мотт хьехара гIулакх тоадар.

Уж проблемаш вIаштIехьъяхара республике специалистий-языковедий совет хьае еза, цун авторски коллективаш тоъал авторитетни хила еза. учебник яздара бокъо цу совето яла еза. ГIалгIай алфавита, орфографена реформа чакхъяккха еза, республикера Iилман методически болх кIоаргбе беза, эггара хьалха керттера комплексни темаш а тохкаш.

Р. АХРИЕВА,
ЧИГУ доцент, филологически Iилмай кандидат.

ХЬАЬКЪАЛ, СИЙ, ЭХЬ-ЭЗДЕЛ

ХьатIакхоачаш латт ахархошта эггара бехктокхамегIа йола ха — хьалкхедаь ялат чуэца доладар. Цу лоархIамеча гIулакха лерттIа кийчо яра шоай деррига низаш оарцагI а даьха, хIара дика денача денах биззагIа пайда эца гIерташ болча Сунженски района «Серноводский» яхача совхоза механизатораша хIанзлехьа кийчон мугIаре дIаоттаяьй ялат чуэца шоай юртбоахама техника.

— Цхьаккха хIама юкъе па долаш хаоттам латте пхьоалагIча июле кIи-марса балхаш дIадоладе лаьрхIад оаха, — яхаш дувц боахама кулгалхочо Батаев Магомед Магомедовича. — Чуэца деза 800 гектар кIа, 2000 гектар мукх, 50 гектар рожь. Доакъара лаьрхIа дIайийнаяр оаха 100 гектар горохи 400 гектар кени. Хьагуча суртах хьувкъам дика хила безаш а ба тха.

Шоаш хьалкхедаьр цхьа буртиг ца боабеш чуэцара мероприятеш белгалъяьхай совхоза администраце, партийни организаце. Пхиппа саг чу а воагIаш, 5 звено я вIашагIъелла. Боахамерча 25 комбайнах 23 кийчон мугIаре дIаоттаяьй, хIаьта йисача шиннена а дукха хIама эшац.

КIи-марса кийчо еча хьинаре къахьег механизатораша Ажигов Ювсапа, Шахгириев Асула, Эльсанов Сайд-Махьмада, Акаев Мовлде, Арсанукаев Iаьлас, кхычар. Шоай комбайнаш хьогге тоаяь а баьнна хIанз новкъосташта гIо деш ба уж.

СУРТАШ ТIА: 1. дикагIбола механизатораш (аьрдехьара аьттехьа) Ю. Ажигов, А. Шахгиреев, А. Арсанукаев, Ю. Бахаев, М. Акаев, С-М. Эльсанов; бригада партгруппорг, дикагIвола комбайнер Ажигов Ювсап.

Р .АУШЕВА сурташ.

КХОАНА ЖОП ДЕХАРГДА

Вай политика гуманистически принципаш общества духовни прогресс Iалашъяра, халкъа дешар, культура дегIакхувлара тIаерзаяь я.

(КПСС ЦК Тезисашцара).

Массанахьа а массане а яхар мо, ешаш, тохкаш, Iомаеш яр КПСС ЦК Тезисаш. Из тамаш а яц, хIана аьлча, цу Тезисай ларде йийшай вай мехка массайолча миIингашка хьайна хьинаре дIахьош долча кердача хувцамий проблемаш, уж проблемаш кIоаргга йоашха а йоашхаш ювцаргья Iа тахан Москве хьайийллача XIX Ерригсоюзни партийни конференце.

— Iаьдал — Советашта; фабрикаш, заводаш — болхлошта; лаьтта — ахархошта, — аьннад В. И. Ленина, Советий Iаьдал дIадолалуш. Из Iалаьмате боккха чулоацам болаш хинна принцип ехар Сталина культ лаьттача шерашка. Ший син, ший цIен, ший мехка, ший кхела да хила веза саг. Из цунгара дIадоаккхе, цун дог-уйла а низ-хьинар а дох, хIана аьлча, бухйоал цун когашта кIалара лард. Цхьаькха а да керттера лархIа дезаш: бов тешам. Дог экхх, оалаш ма хиллара. Бов безам, сакъердам.

Нагахь санна цхьа хIама дезаденна, цох пайда барг-ба-кх наха аьнна, из хIама кхоачашде эттача, хийла соцавора саг. Цунга оалар, хьайга яхар де. Ай, укх аз кхоачашде гIертачох, йоккха экономи ма яргйий, аьлча а, хIама хилацар. Iа фу дий, оалар цунга, хьакимашта дикагIа хов, хьай болх хьабе, совдар а ца дувцаш.

Хьакимаш малаш бар аьлча, уж, дукхагIа йолча хана, лакхера IотIахьожабаь баьхка нах хулар. Болх а ца ховш, коллектив а ца йовзаш. Цхьабакъда, амбици йоккха йолаш, вешта аьлча, чIоагIа дегала болаш хулар. Хулар аьлча а, хIанз а цхьацца нахьа болаш ба цу тайпара хьакимаш. ХIанз а дукккха ба хьалха санна гIулакхаш лаьттача бакъахьа хеташ бола, шоашкара йIайха моттигаш, кIаьда гIандаш дIадахара кхераш бола нах. Уж махулла социбе гIерт вай мехка дIахьош бола хувцамий болам. Цкъаза хабараш арадоах цар, из болам гаьна баргбац, яхаш, кхерамаш тIатувс, ер гласность яха ха дIаяьлча ховргда-кх шоана, дехке-м довргда шо, яхаш. Бакъдар аьлча, цар вIаштIехьа а доал цхьацца бола нах кхерабе. Цудухьа. вайна дика хов-кх из, болаш ба цхьанна хIамана юкъе боаца нах. Уж юстара латт, йист хулаш бац дикадар аьнна а водар аьнна а.

Из шедар кхеталуш да. Кхо шу мара дац вай мехка кердача хувцамий болам дIахьош бола. Цу кхаь шера хувцадала йиш йий шовзткъеи итт шу совгIа йолча хана цаI Iомадеш хьавенача сага дог-уйла, вешта аьлча, психологи? Из атта дац. Цул совгIа, цхьацца дола низахь, вайна гуш махиллара, мадаггара тормозаш етташ а хилча.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш, кхоачашде дезараш дукха да. ТIеххьарча шерашка чIоаггIа ювца вай экологически проблемаш.

Цхьа ха-зама хиннай, сага лаьтта Iалаьмате доккхий хеташ. Малхал а доккхагIа. ДIадахад эзараш шераш. ТIаккха сага хайнад, Лаьтта доккха доацалга, цул а йоккхагIа дукккха планеташ йолга. ХIаьта тахан саго кхетадаьд, Лаьтта геттара зIамига долга, зIамига хинна ца Iеш, геттара ховха а долга. Цо кхетадаьд, ше из лора ца дойя, ше а, дунен тIа мелдаха адамаш а, лаьттан тIара са чудоаллаш мелдола хIама а — шедар хIалакъхургдолга. ХIаьта из саг ше-шийна теха валар санна хIама да. Из ца хилийтара тIехьа къовсам лоаттабе беза. Адамаша из кхета а даьд, цудухьа гIайтта, оарцагIбаьнна, цу гIулакха тIехьа къовсам лоаттабеш хьабоагIа дукха а бараш. Цхьабакъда, болаш ба хIама а ца деш юстара баьнна латтараш а, доккхий къамаьлаш а дувцаш, кеп увттаераш а.

Хьаэццаргьа вай республика. Цхьалхаяха езаш дукха экологически проблемаш я укхаза. Заводской район, Гудермесски биохимкомбинат, лоамашкара вIовнаш, ГуржегIара Нохч-ГIалгIайчен доазон тIа а даьха, дохкаш латта машинийи цIермашинийи наькъаш, иштта кхы а кхы а. Уж деррига хIамаш вай уйла ца йича даргдолаш дац.

Йоазонхочун уйлаш

Ялх бIаь, бархI бIаь, шу да вай лоамашка вай даьша хьалъяь, шоаш санна кхы йоаца, хоза вIовнаш латта. Таханарча денга хьакхаьчай уж, йоха ца еш, лораеш, сий деш. ХIаьта вай фу йоакхо ю цар? Фу доал ду царна? Ер я, ала хайра йоакхо а хайра доал а диц. Кхыча мехкара хьабаьхка варвараш санна уж йохаеш доахк вай. Дукха ба цу вIовнашка шоай доахан, жа чу а лехкаш, кхалаж, нувхаш ара ца йоахаш, царех отараш а даь бахараш. ГIулакх доаггIача тайпара хилча-м, бокхача маьха культура памятникаш а лоархIаш. деррига дунен тIара а царга хьежа нах а ухаш латта езаш маярий уж. ХIаьта вай хIанад аьнна хет, селла яхь йоацаш, селла кхетам боацаш!

Дахар а, дар а, доагIар а, йиша-воша а, шуча-мохча а, саг ехар а, саг яхар, гIулакх дар а, деша вахийтар а, балха вахийтар а — шедар, шедар ахчанца дусташ, мецденнача жIалена дагалатта тIехк санна, из ахча даим бIаргашка латташ хьабоагIа цхьабараш. Цу тайпарча наха бе-башха хетаргдац уж хIанз вай ювцаш йола бIаьшеренашка вай лоамашка латташ йола вIовнаш, тахан а, кхыметтел, хаьрца чулийгача. Царгахьа юха а ца хьожаш, ший байна Iаьхарг лаха гIоргва царех саг. Кхоана керда хьалкхийнача тIехьено шоашта аргдола наIалт-м царна дага а дац.

Лоамашта а лоамашкарча ше санна кхы цхьаькха доацаш хозача Iалама а Iалаьмате доккха зе даргдолаш ба ГуржегIара ГIалгIайчен доазон тIа а баькха хьабе лерхIа цIермашиний никъ. Дукха а Iилманхой а нах а цу проекта духьалболлаше, балхаш дIадоладаьд гIишлонхоша. Цхьабакъда, сона хетачогIа, уж балхаш сов чехка совцаде доагIа, цу гIулакха еррига республика оарцагIъяла йоагIа, хIана аьлча, тахан вай мекъа хуле, тахан вайна къонахчал, денал ца тоэ, кхоана вай лоамаш доацаш дусаргда.

Дукха да кхоачашде деза а йоакхо е еза а хIамаш. Фу хьал тIа да вай юрташка Iоуха хиш. Цун уйла яь йий оаш? Юрташка бахача наха, дукккхабараша, цу хиш чу Iочухьекх кхалажаш, нувхаш, кхыйола шоашта новкъа мелйола хIамаш. Хиш чу юлл машинаш, тракторош. Мала меттел, барзкъа дитта а кулг-юхь дила а дегаза хургдолча доах цар уж. Из а наьха шоай мехках дог ца лазалга, шоаш цу мехка дай ца хеталга да, ца лоархIалга е вIалла хIама бешха ца хеталга да. Мадарра аьлча тахан дIайолаяь, вай мехка дIахьош йолча перестройкана духьала болга да.

Цу дешай, сога хаьттача, кIоаргга уйла е йоагIа. Вай массане а цу гIулакхех дог ца лазе, кхоанено вайгара жоп дIадехаргда, дIадийхача, вай ала хIама доацаш, дусарг а да.

ТIаккха йоазонхоех лаьца аьлча, дукха да республике тхоах тийша. Аьттув мел баьнна моттиг, нийслуш дола кхоачамбоацараш, проблемаш, гIалаташ тхоай произведенеш тIа дувца декхарийла да тхо. Лоацца аьлча, перестройка хьаеча хьалхарча мугIарашка латта деза-кх. Наха юкъе дIатасса деза беркат даргдола фу, цун зIийргаш хестаде а деза.

ХIанзалца вай республике маярра перестройка наькъаца йола произведенеш кIезига арахийцай. XIX партийни конференци — беррига мехко а сатувсаш йола, вай вахаре дукха эргалонаш яхьаргйола из йоккха форум тIакхоачаш Iаьха хестаде хIама дац вай литературе. ХIаьта литература къаман вахара кизга да.

Вай республике, кхычахьа а санна, перестройка шаьрра дIа ца йодалга цхьаннена къайле яц. Цига нийслуш йола духьаленаш къаьгга хьагойтар а чоал ког тувсараш хьагучабахар а литераторий декхар да.

С. ЧАХКИЕВ,
йоазонхо.

ХIАРА ДЕЗАЛА—КЪАЬСТТА ФУСАМ.

ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ГIУЛАКХ

«Грозтрубопроводстрой» треста коллектив республике дикагIчарех цаI я. Укх тIеххьарча шерашка хьинар ца кходеш къахьегаш хьайоагIа из. Вай мехка дукккхача миIингашка бIаргаго йиш я цун викалаш. ХIанз цу йоккхача интернациональни коллектива цхьайола подразделенеш Тенгиз — Гурьев — Астрахань — Грозный яха нефтепровод хьаеш я.

— Цу лоархIамеча объекте къахьегаш ва тха цIи хеза гIишлонхо, Къахьегама Сийлен шоллагIчеи кхоалагIчеи степена орденаш лелаю Ажигов Беслан,—аьлар «Грозтрубопроводстрой» треста планови отдела начальника Рештова Надежда Андреевнас. — Цо кулгалду бригада тIехдика лоархIаю шийна хьалхашка латтача декхарех. Цхьабакъда, тахан тха керттера теркам тIалаттар промышленни лостам бола объекташ яц. Эггара чIоагIагIа йоакхо ю оаха соцкультбыта объекташи наха чубаха фусамаши хьалъяра. Цу даькъе къаьстта белгалъяьннай № 2 йолча дIа-хьа лелача гIишлон-монтажни управлене коллектив. ХIанз Старопромысловски районе 123 квартира йола цIа хьалдеча къахьегаш я из. Цох лаьца яздича бакъахьа хетар сона.

Дукха ха ялалехьа Н. Рештовас йийцача объекте кхаьчар тхо. Гаьннара гуш яр болх беш йола кранаш, цхьаннахьара электросварка сердал ювлар. ДIаюхе ме долх шаьрагIа хьахозар тайп - тайпарча механизмай таташ. Эггара хьалха тха къамаьл хилар сварщикаца А. Глушакаца.

— Тахан Iурра денз маркхала лаьрхIа аьшка яьшкаш хьаеш ва со. — йоахар цо. — ХIанзле а хьаяь йистеяьккхай пу тайпара ворхI яьшка. Делкъа ха хилалехьа дийнахьа де дезар даь вала лерхI аз. Цхьабакъда, тIаккха а салаIа дага вац, хIана аьлча сона луш дола алапи бухсоццаш хьахулачох тийша да.

Парте советски хьалкъа хьалхашка оттадаь декхар — 2000 шу хьатIакхачале хIара советски дезал къаьсттача квартираца е шийн доалахьарча цIенца Iалашбар — дика кхетадеш я № 2 йолча СМУ коллектив. Цох лаьца кIезига дувцанзар цу участка начальника Дашаев Мухьмада.

— Боахам лелабара кердача хьалашка болх бе тхо доладенна дукха ха еце а,— аьлар цо, — чIоагIа хувцаеннай шоаш хьадечунца йола наьха уйла. Хьалха санна ди сайренга дахарга сатувсаш хилац уж. ХIаране кхетадаьд ше производства да волга а ше де дезар кхычо дергдоацалга а. Цудухьа хургда-кх керда мел дар шоай балха сихагIа юкъедоаладара тIакхувш уж хилар а. Масала, хьалха кирпишк самосвалашца хьа а кхухьаш, харцахьа-бакъахьа, кхаьч-кхаьчача Iойоассайора. ХIанз болхлой раьза хилац из дара. Кирпишк пакеташца мара хьаэца тигац цар. Иштта хилча аттагIа хул цунна транспортировка е, кулг-кара деш дола балхаш чIоагIа кIезиглу. Иштта никъ лехаб маркхал хьалтелача, плиташ тIайохкача, кораши наIараши дIаоттадеча.

ЦIенош хьалдеча эггара доккхагIдола дакъа юкъехьор Матиев Салман керте латта пенаш доттарий бригада я. Массехк дош ала лов цун кулгалхочох Салманах. Из гIишлон организацешка къахьега волавенна ткъо шу гаргга да. Цу хана денз шийн професси ца хувцаш хьавенав из. Доккхал деш дувц цо шийна уллув къахьегача нахах. Уж дукхагIбараш кхалнах ба.

— Кирпишкех пенаш хьалдотталга алхха маIача наьха професси лоархIаш хинна ха дика дагайоагIа сона, — яхаш вел бригадир. —ДIахьажал хIанз. БIубенна къахьегаш ба тха бригаде шоай дийнахьара нормаш 120—140 процент кхоачашъеш бола Педиева Аснат, Матиева Марем, Мациева Фадиман, Точиева Лемка, кхыбараш.

ШоллагIа этаж дIайолаеш хьалхара кирпишкий мугI бохийташ ва Я. Арапиев. Цунна тIехь-тIехьа кирпишк юллаш воагIа Оздоев Iийса. Бригадир кIирвенна хьеж цар беча балхага, хьехар ду.

Цу ханна тхона хьатIавоагIа крановщик Плиев Ахьмад. Из къахьегама ветеран ва. Ткъаь итт шу совгIа ха я цо гIишлош еча къахьега. Из ва «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо», «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьттан газеи промышленноста отличник».

— Уж дукха хиннаяле а, айса болх баь еррига гIишлон объекташ дика дагайоагIа сона, — йоах цо. — Царна юкъе я Вознесенски газ чакхйоаха Карабулакера химреагентий, Грозненски мехкдаьтти гази чакхйоаха заводаш, тайп - тайпара бераштеи дешархоштеи лаьрхIа объекташ, нах чубаха фусамаш.

Ветерана дувцачогIа, «Жилье-2000» яха комплексни программа советски наьха эггара бочагIйолча уйлашта жоп луш я. Мело ца еш чакхъяккха еза из. Цох лаьца шийн лоархIаме дош ала деза тахан шоай болх дIаболабеча КПСС XIX Ерригсоюзни партийни конференце делегаташа.

ГIишлонхоша, къайла па кхухьаш, дувцар шоай балха тIа нийслуча кхоачамбоацарех. Уж нийсдолийтараш, хьалхарча даькъе, постановщикаш хиларах. Эшачул дукккха кIезигагIа е ханал тIехьаяьхе хьаяхь цIенош хьалдеча цемент, кирпишк, арматура, плиташ, кхыйола материалаш. Цо юхатетт болх, биззача боараме перестройкана шоай дакъа юкъедахьа битац нах. Цхьабакъда, хьалха санна Iадда багIа лаьрхIабац гIишлонхой, шоашта доагIар хьадех цар. Кхы мишта хургда из, нагахьа санна уж йиззача хозрасчета хьисапе къахьегаш хилча?

— Оахош тхоашта финансировани ярга довларо кIезига халонаш тIакхийттаяц тха балха, — йоах «Грозтрубопроводстрой» треста начальника заместитела Х. Исаева. — ДукхагIа хиннад де дезараши де лерхIараши. ЦаI да гIадвугаш — хьалха санна баха йиш йоацалгах кхийттаб нах. Вахаре эргалонаш йинза яргьяц.

М. КАРТОЕВ.

Со теш перестройках

Ховш ма хиллара, тахан г. Москве XIX Ерригсоюзни партийни конференце шийн болх дIаболабу. Миллионаш болча советски наха кIезига сатийсадац ер ди хьатIакхачарга. Тха редакце а ихад цу хьакъехьа дукха каьхаташ. Республикерча къахьегамхоша дувц вай мехка хулаш латтача перестройках, хIанз укх сахьате вай вахаре нийслуча кхоачамбоацарех, дIахо шоашта хилча бакъахьа хетарех а.

Укх деношка тха корреспондента М. Муталиева къамаьл хилар ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» яхача завода партбюро секретараца Манкиев Iамарханаца.

Iамархан, нагахь санна, цу конференце делегат хьо хилча, цкъа-дале, мишта хетаргдар хьона, шозлагI-дале, хьайна цига дош ала бокъо елча, фу аргдар Iа?

Делегат хилча-м, дика хетаргдар, сона. Цхьаькха-м да, хьалха санна атта-м дац, сога хаьттача, хIанз делегат хила. Хьалха-м, духхьала, хьайна цхьаннена хетар дIаьлча, цу тIа чакхдоалар из. ХIанз иштта дац, доккхий да таханарча делегата хьалхашка латта декхараш. Шийна цхьанненa хетар дIааьлча воалаш вац из. Цо болх беча коллективе хIара коммуниста. хIара къахьегамхочун дагардар да хIанзарча делегата дIакхайкаде дезар. Лоацца аьлча, бIарчача коллектива юкъара соцам ба хIанз Москве цун бувца безар. ЦаI из да. ДIахо, нагахьа санна къамаьл де цига бокъо елча, эггара хьалха аз аргдар ма хулла сихагIа вай мехка экономически реформа чакхъялар сайна ловш хиларах. ХIанзалца хьа, духхьал «къамаьл» мара дукха эргадьнна хIама дац.

МалагIа хувцамаш да укх тIеххьарча шерашка шун заводе хиннараш?

Хувцаденна дукха хIама дац, хьалха хинначул совдаьнна доаккхал де йиш йолаш таханарча дийнахьа. Кхо шу ха я вай мехка перестройка дIайолаяь. Кхычахьа миштад сона хац, цхьабакъда, тха предприяте дикача оагIорахьа хувцамаш хиннад ала хIама дац. Ше массаза хиннача бесса «яхаш» я-кх из хIанз а.

ХIанад из иштта, малав цу деша бехке?

Бехке саг вац тхо мара. Укх тIеххьарча хана корта а болаш оаха тIанийца цхьа соцам бац. Къамаьлаша-м, дувц оаха, шортта, бакъда, аз лакхе ма аллара, тIаккхеташ хIама-м дац. Цхьаькха цхьа хIама-м дар са белгалдаккха безам болаш: Районе партийни а советски а органашкара, иштта лакхехьара а хIанз укх сахьате тхона хьахулаш цхьаккха а тайпа гIо-новкъостал дац, дукхагIдолча даькъе, новкъарле еце. ХIана аьлча, нагахьа санна, тха планаш кхоачаш а хуле, тха гIулакхаш дика дIадолхаш а хуле, из сага бIаргагац. Цу хана тхоаш да тхо производства дай. Цхьабакъда, кIеззига тха гIулакх тоалдоало — тIаккха-м «хьакимаш» дукха хул. Хилац, бакъдар кIоаргга тахка а техка, цох боагIа «мах» берг-бараш-м. Хул, доагIе а, ца доагIе а, хьо бехктокхаме озаргвараш. Иштта да-кх. таханарча дийнахьа тха заводера гIулакхаш.

Фу хургда аьнна хет хьона XIX Ерригсоюзни партконференци чакхъяьначул тIехьагIа, малагIа хувцамаш хиларга доI доах Iа балха тIа а вахаре а?

Деррига советски халкъ санна, со а теш цу конференце вай вахаре доккхий хувцамаш хургдола наькъаш белгалдоах а р г х и л а р а х. Къаьстта, партийни демократе шерра шийн «ткъамаш» дIадоаржадергхиларах.

ДИКАЧА НАХАХ

ЙиттталагIча пятилетке болх беш я

ДикагIболчар масалагIа болх бар, цар опытах пайда ийбар, иждивенчество юкъера дIаяккхар, инициатива гойтар — из боахама кадрай, ерригача къахьегама коллективай керттера декхар.

(КПСС ЦК Тезисашцара).

Барзкъано сага сибат доаккх, дика уйла чу а йоссаю. Массаза а цIенача барзкъана бIарахьеже, из хоастадеш дош оал, ловца боаккх. Цунца дог айделе, безам совбоал сага. ХIаьта из деррига а тийша да барзкъа тегаш волчох.

Иштта наьха дегаш гIоздоахарех я «Чечингшвейбыт» объединене чуйоагIача № 19 йолча ателье маIача наьха барзкъаш тегаш йола Эсмурзаева Аята. Ткъаь пхиъ шу хьалха, зIамига йолаш ера из цу ателье. АттагIчарех бац хIамаш тегарий болх — хIара сага шийн оамал я. хIаране оамалца тарвала веза барзкъаш тегарий говзал йолаш вола саг. ХIаьта из дика вIаштIехьдоал коммуниста Эсмурзаевай.

— Заказчика хьашташ кхоачашдулургдац шийн говзал езаш а заказчик лоархIаш а ца хуле, — йоах Аятас.

Болх бар, цунга хьаттача, хьа а вена юхачувахар дац. Шийн низ ца кхобар, хьадечох дог лазар, новкъосташта эшшача метте гIо дар да. Цу тайпарча нахах я из ше а. ДукхагIча даькъе из оамал цунах яллараха сий ду цун коллективе.

Нагахьа санна заказ йисте даьнна деце, чуяха сихлац Аята, хIана аьлча, шийн ха а йоаяь, хьавена саг, бохамца юхавахийта йиш яц, аьнна, хеташ я из. Цудухьа 13 пятилетка план кхоачаш а яь, из я 14 пятилетка чотагIа болх беш.

Шийн хьокхамца Iомабу цо шийцара новкъостий а. Цун бригада хIара бетта 280 — 300 процентага кхоачаш тIехкхоачашъю норма.

Ше болх баьча шерашка смежни говзалаш караерзаяьй цо. Цудухьа моллагIа бахьан а нийсденна, бригадера саг балха ца воагIаш висача, цун метте дIаэтте, къахьег. Дукккхача хана денз иштта хьинаре къахьегаш хиларах коллективе хьалхарчарца «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цIи еннай цунна. ХIара шера из сийдола цIи чIоагIъеш хьайоагIа Эсмурзаева Аята.

Цул совгIа кхы а доккхагIча совгIаташца белгалбаькхаб цун къахьегам. Говзача мастера еннай «За трудовую доблесть» яха медаль. «Отличник бытового обслуживания», «Ударник 11 пятилетки» яха значокаш. Цул совгIа, КПСС ЦК Сийлен грамота. Укх массехк шера цунна тийнна совгIаташ дукха да.

— Со къахьега Iомаяьр я са хьехамча Яндиева Раиса, — йоах Аятас. — Ткъаь пхиъ шу хьалха со балха енача хана, дукха хIама ховш яцар. Бакъда е болх чIоагIа безаш а цунца сакъердалуш а хиннай со зIаммига йолча хана денз. Сайна Раисас хьалхадаьккхар хьаэцар бахьан долаш дикача хIамаех кхийра со.

Нахаца безаме, кIаьда саг я Аята. Шийн говзал къоначарна дIахьехаш, царгара гIалат ца далийта гIерташ, массаза а шийцарча къоначa болхлошта бIарг тIалоаттабеш, вIалла кIаьд ца луш, кIорда ца деш йола хьехамча я из. Цо Iомабаьраш хIанз шоаш дика къахьегаш ба.

«Чечингшвейбыт» объединене экспериментальни лабораторе конструктор - модельер вола Беков Махьмуд Аята ученик хинна ва. Конструктор - модельер эггара бехктокхамегIеи халагIеи йолча говзалех лоархIаш я. Иштта «Арена» яхача гостиннице КПП № 2 барзкъаш доахаш болх беш ва цо Iомаваь Кофаров Рустам а.

Цу кагийча наха чIоагIа дика ювц шоай хьехамча: — Тхона хIамаш тега, барзкъаш доаха болх безабалийтар, шийн говзал тхона хьахьийхар Эсмурзаева Аята я,—йоах цар.

— Цунгара дукха хIама Iомадаьд оаха, эггара чIоагIагIа сага эшаш дола хIама — эздел, сабар, шийн балха тIа бехктокхаме хулга.

Ше йолчара раьза а хинна, заказчик дIавахача, цунах доккха совгIат хул Эсмурзаевнайна.

Заказ кхоачашдеш цунна массаза а дага латт: шийн ханнахьа а дика а из кхоачашдарца шийн заказчик волча предприяте балха юкъе ше а дакъа лоацаш хилара уйла, цу сага дог раьза дарца цо болх а дикагIа бергболандаь. Иштта уйла шийца болх беча наха а чуйоссае гIерт из.

Ше коммунист хиларга хьежжа, духхьала шийн уйла яь ца Iеш, ерригача коллектива а йоакхо ю цо. Коллектива общественни вахара юкъе дизза дакъа лоац Аятас. Из я объединене профкома член, халкъа тIахьожама керттерча группа член а.

Коллективе моллагIа дош къоастадеш хилча, нийсхонца никъ лаха гIерт. Масала, ателье заведующи хиннача Сальникова Галина Федоровнас къахьегама дисциплина гIожача тайпара толхаярах дола дош дувца оттадир цо. Из балха тIара даяккхара тIехьа а хилар.

— Нагахьа санна кулгалхочо иштта гIалат дича, шийн карарча наха малагIа дика хьокхам бала йиш я цун — аьлар Аятас. Эсмурзаевас бакъдар юхьдухьала дIаоал.

Хала дар цунна керда кулгалхой тIабахкалехьа. Даим къовсамца дувца дезаш хулар моллагIа а дола хIама. ХIаьта бакъдар чакхдаккха эттача метте принципиальни хила дика вIаштIехьдоал цун.

Иштта нийсделар цкъа къахьегамен алапени отдело расценкаш кIезигъяр бахьан долаш, болхлоша алапи доагIачул чухьа ийцача. Нах раьза боацаш хилар. Цу морча хIамо балхацара безам дIабоаккх. Аятас сихха къоастадир из гIулакх. Болхлошцара хIама теркаме леладе деза, цар балхах атта дог эккхаргда, цул совгIа дезал а ба цар кхаба безаш, шоай болх гIалаташ кIезигагIа долаш лелабе беза оаш. Ха дIа а ца йохийташ, чехка перерасчет а йий, наха доагIаш дар дIале, — аьлар цо конторе хьа а ена. ТIаккха цехе юха а ена, новкъосташка хоам бир—хIама дергдац. гIалат воалаш хул саг, уж а баьннаб гIалат, саралехьа пересчет а яь, вайна доагIар хьалургда, аьннад цар. Цунга кулгалхоша ладувгIалгIа а из лоархилга а цун сий делга да.

Эсмурзаевайх лаьца дувцача хана объединене партийни организаце секретарь йолча Чукаева Сайсана йоах, — Аята йоагIаш бIаргаяйча тхона хов из шийн новкъосташта цхьа хIама ийша йоагIалга, бакъда харцо-м ювцаргйолаш яц из. Цо аьнначоа объединене директора М. Л. Адиевас тIатехар,

— Уж моргаш вай мугIарашка дукхагIа баларе, из яр - кх маярра йола перестройка.

Коммуниста Эсмурзаевас тесса дитац цхьаккха хIама. Лоадам боацаш хIама да, яха дош дезаш яц из. Лоадам боацарех хьахул доккха дар. ТIехъяьккха ше ювцаш хилча а дезаш яц. Партийни принципиальность ше шийна а лелаю цо. 1983 шера «Ударник 11 пятилетки» яха цIи енначул тIехьагIа цунна 1985 шера цIаькха а елар из. Амма чIоагIа раьза йоацаш яхар Аята НГIАССР бытовой гIулакхаш дара Министерстге. пхе шера цкъа мара ца луш йола Сийлен значок шозза мишта еннай оаш сона, аьнна хаттта. Цига яха а Iанзар, облсовпрофе а яхар из. — Цу тайпарча хIамаша дайду иззамо дола сийлен гIулакх. ДоаггIача бесса хила деза хIама, — яхаш раьза яцар из.

Дика къахьегамхо хиларал совгIа, дика хьехам болаш нана а я из шийн наI мара йоацача йоIа. Нохч - ГIалгIай пачхаьхалкхен университета студентка йола Бэлла шийн нана санна принципиальни, доагIар эггара хьалха шийгара а тIаккха шийн новкъосташкара а хьадехаш хиларо кхоачайир факультета комсомольски организаце секретара балха. ХIанз КПСС членалла кандидат я Бэлла. Нахаца Iимерза, эздий, наьна оамалаш йоахкаш я йоI.

Дукха хIама ца эшшаш хIанзлехьа 1997 шерара план кхоачашъяьй Эсмурзаевас. Из да яхье хадданза хьалха латтача Аятас XIX Ерригсоюзни партийни конференцена кийчдаь къахьегама совгIат.

Т. ХАШАГУЛЬГОВА.

Доазол дехьара

Дуне цхьан кIиргIа

ЯДЕРНИ ЙОАЦАЧА ЕВРОПАГА БОДА НИКЪ

Ядерни йоацача а кхераме йоацача а Европага бодача новкъа баьккха керда гIа санна лоархI дIадахача кIиргIа ядерни йоацача зонана тIехьа Берлине чакхдаьннача дунен халкъашта юкъерча вIашагIкхетара итогаш. ГДР инициативагIа гулъьча цу форуме дакъалоацаш 113 мехкара викалаш хиларо тешал ду ядерни герзах этапегIа планета мукъаяккхара социалистически мехкаша низаш оарцагIдахар дерригача дунен тIарча халкъашта дагадоахкараашта гарга хилара.

Берлински вIашагIкхетаре Варшавски Договоре гIолларча шиий союзникий цIерагIа ГДР цIаькха а Малхбузенга дIакхайкаяьй дуккха конструктивни предложенеш, хIаьта цар Европейски континента центре ядерни йоаца коридор хьаяра де дезарий хьалхагIа дIакхайкаяь программа шер а ю. ГДР кулгалхочо Эрих Хонеккера предложени оттаяьй ши блок вIашагIкхетара лине тIа хила йиш йола инциденташи кризисаши дIаяхара йола механизм хьае, аьнна. Геттара сиха Прагана, Берлина, Бонна юкъе бувзам оттабаро, цу гIулакха цхьана болх беш йола массазара орган хьаяро, военни гIулакхех йола даннеш дIаюха ийяро — уж деррига гIулакхаш кхоачашдар ядерни йоацача коридорага бодача новкъара эггара хьалхара практически этап хинна дIаотта мегар. Форуме дакъалоацарашка М. С. Горбачева дахьийтача моаршала письмо тIа белгалъяь цу тайпарча коридора статус лораяра йоагI-йоагIаш йолча советски гарантешца чIоагIъяь йола уж предложенеш дунен тIа шерра багаяха ювцаш я, эггара хьалха вIашагIкхетара юкъе дакъалоацарашта юкъе.

Бакъдар аьлча, екаш яр Берлине цу тайпарча зонашта духьала барий оазаш а, керттерча даькъе США-реи Малхбузен Европереи. Цар дийцачун маIан латтар ядерни йоаца зонаш хьаяр — из-м алхха кхерамзлен иллюзи мара мичай, ала гIерташ уж хиларах. ХIаьта цхьабараша йоахар, кхерам тIалоаттабеш дола ядерни низаш хилар — стабильноста дикагIйола гаранти я. ТIеххьарча шерашка дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка хинна позитивни мел дар духхьал теркал ца дар санна белгалбаь ба цу тайпара никъ.

АРГIАНАРА ВIАШАГIКХЕТАР

Онтарио яхача Iама йисте уллача канадски городе Торонто хилар Малхбузен бокккхагIболча индустриальни ворхI мехка — США, Канада, Англе, Франце, ФРГ, Итале, Японе лидерий аргIанара, 14-гIа экономически вIашагIкхетар. Кхаь дийнахьа — 19 июне денз 21 июне кхаччалца цу мехкий правительствай кулгалхой «Конвеншн сентер» яхача двореце йийцай экономикаи финансайи хIанзара проблемаш, хIаьта иштта дукха ха йоацчаш лакхерча боараме Москве хиннача переговорашка хьежжа Малхбоаленнен Малхбузеннеи юкъера гIулакхаш а.

Белгалдаккха доагIа, хIара шера «йоккхача семерка» хулаш дола вIашагIкхетараш экономически оалаш хилар алхха традицегIа хьадоагIаш хилар мара доацилга. Ма дарра аьлча, цига кIезигагIа дувцац дунен халкъашта юкъерча политиках дола дешаш а. Кхыча тайпара хиланзар Торонто хинна конференци а. Цига тIайийцар цу даькъерча дискусена итог еш дола лоархIаме документ — политически деклараци. Цу тIа совещане дакъалоацаш хиннараша хьагойтад, конструктивнни реалистическии диалоги цхьана гIулакхаш леладари, цу даькъе герзашта тIахьожам лоаттабар, сага бокъонаш езаш хилари региональни проблемаш къоастаяри а долаш, дунен тIа стабильности кхерамзлен хьаяра средстваш хиларах шоаш тешаш хилар. Цар могаяьй ядерни герзаш кIезиггдара даькъе СССР-аи США-неи юкъерча гIулакхашка хьахинна прогресс.

Цунца цхьана «семерка» юха а дагайохийтар цхьайола къаьнара догмаш, масала, «ядерни сдерживане» доктринана шоаш тIехьа хилар, хестайора «низа позиционни тIара» малхбузен политика. Дуккхьал деша мара тIехьа бацар уж Малхбоаленнен Малхбузеннеи юкъера торговли шеръяра, цу даькъе СССР дискриминацеш дIаяхара цхьаккха хоадам боллаш дола хIама белгал ца а доаккхаш, Афганистанера советски бIу арабаккха болабар мога а деш вIашагIкхетара юкъе дакъалоацараша теркал дацар афгански проблема къоастаелга алхха кIал кулгаш мелъяздаьраша Женевски соглашенеш йизза кхоачаш а еш мара чакхдала йиш йоацаш хилар.

Обозревателаша белгалдоахаш ма хиллара, вIашагIкхетаре дакъалоацаш хиннарашта корадanзар США йоккха бюджетни а торгови а дефициташ, Малхбузен Европера беррйгача болх беча нахах 11 процентага кхаьча йола балхазал, юрта боахама субсидировани яра барта ца хилар, дегIадоагIача мехкашка арахьара доахкача Iалаьмате доккхий декхараш санна йола гаьнъенна а лазар хинна латта а капиталистически дунен проблемаш къоастаяра дола дIоагIа. Торонто тIанийцача экономически деклараце тIара къаьгта деша хоадам беш йоаца формулировкаш «Файнэншл таймс» яхача английски газето хьахьокх чIоаггIа халонаш тIаэтта йола «дунен финансови рынкаш тее малхбузен лидераш гIерташ» хилар санна.

ПЕНТАГОНЕРА СКАНДАЛ

Къаьгча сигала ди тохар, санна хIама лаьрхIад цунах США кепайоазоно. Укх деношка вIалла дагадоапаш Пентагоне баьхкаб ФБР агенташ, герзаш ийдара бехктокхаме волча вокккхача шин чиновника чухьежаб, цар кабинеташ печаташ а теха дIакъайлай. Цу дийнахьа чухьежаб 12 штате — «Юнайтед текнолоджиз», «Нортрот», «Макдонелл-Дуглас», «Литтон дейта системз» «Лорлз», «Юнисис корпорейшн» яхача военно-промышленни корпорацей филиалашкеи штаб - квартирашкеи. Чухьажар, ФБР викало Грегоре Джоунса ма аллара, дувзаденна да «США правительства военни подрядчикаша, консультанташа, гIулакхерча наха дакъа а лоацаш тийша болх лелабарца, кхааш теларца, кхааш ийдарца».

Иштта, американски столице йолаеннай аргIанара йоккха скандал. Дувцар да Пентагонеи кхыча правительственни ведомствайи викалаша конфиденциальни информаци фирмашка - подрядчикашка ехка хиларах. Компанешта из информаци Iалаьмате боккха лоархIам болаш я, хIана аьлча конкурентел «хьалха а яьнна» эггара пайданегIа йола контракташ царга кхачийтара гIо деш йоландаь. Фирмаша цу гIулакха хоржамашта хьалхарча фондашка дуккха ахчаш Iодехкаш хиннад, сакъерда дIа-юха кхийллаб, маьхах выступленеш яйтай. Гучадаьннад махинацешта юкъе дуккха законодателаш бахалга. 70 пачхьалкхен чиновник а частни саг а уголовни бехктокхаме оза мег, яхаш дувц. ХIанззе а суде хьийхав 270 саг.

Дуккхача сенаторашеи конгрессменашеи лерхI, хIанзара скандал — дуккхача хана денз оборона министерстве чIоагIъенна латтача порядкаех хьадоагIаш дола хIама, масала, «кхесташ йола наIараш оалаш йола практика, вешта аьлча гаранти а йолаш Пентагона болхлой болх бе военно - промышленни корпораце дIаухаш а юхаухаш а хилар.

Цу тайпара скандалаш — каст-каста хулаш хIама да США столице. Цхьабакъда, цхьаболча наблюдателаша белгалдоаккхаш ма хиллара, хIанзаръяр кхыметтел «Ирангейт» а кIалйихьа я. Хьагучадаьха хIамаш дукха хиларо корзагIбаьхаб официальни гIозарашка. Иштта мара хила йиш а яц цун, хIана аьлча президентски хоржамаш хулача шера ма хиннадий из. Президента Р. Рейгана юстице министерство тIахьийхай расследовани цIена а деррига тохкаш а чакхъяккха, аьнна.

ХIанз керд-керда хIамаш хьагучадувл. Гучадаьннад махинацешца дувзаденна дуккха бакъдараш массехк шу хьалха а администрацена керте, латтарашта ховш хиннилга.

ХIаьта а къаьгга ховш да цаI: скандал керда я, хIаьта проблемаш къаьна я. Из вIалла а дац къаьгача сигале ди тохара тара.

Александр КОНДРАШОВ,
Николай ПАХОМОВ,
Евгений МЕНКЕС.
(ТАСС).

ОАХА ЛЕРХIАР — ГIУЛАКХ ТОАДЕЛГА

Тахан XIX Ерригсоюзни партийни конференце болх дIаболалуш тхоай балха тIара хоадам боллаш дола масалаш а кхувлаш, дувца безам ба са.

Массехк шу хьалха ерригача районе Крепостереи ТIой-Юртареи ши больница мара яцар. Цига 220 унахо тIаэца мара моттиг а яцар. Фельдшерско-акушерски пункташи 6 лорий амбулаторни яр районе.

Фельдшерско-акушерски пунктех цхьаяраш медицински болхлошца Iалашъянза яр, хIаьта лорий амбулаторешка болх беш бар юкъера медицински болхлой. Лораш дукха хьелацар.

ХIанз районе болх беш я кхоъ больница, ялх лорий амбулаторий, 1-гIча категорегIа йола санэпидстанци, сихха гIо дара станци, противотуберкулезни диспансер, шиъ лорий здравпункт, цIий тохара отделени. ЦIи мел яьккха учрежденеш лорашцеи юкъерча медицински персоналацеи Iалашъяь я.

Дукха низи энергии йоае йийзар цхьан сменагIа 600 саг тIаэцаш йола поликлинически отделени чуйоагIа, 240 унахо Iовужаве моттигаш йола керда больничин комплекс болх бе йолайолийташ а. Дуккха болча медицински болхлошта ший тайпара экзамен яр из.

Тахан ала йиш я цар из экзамен цхьадолча даькъе чакхъяьнний, аьнна. Центральни районни больнице хьайийлла а болх беш а я унахошта лакхаквалифицированнии специализированнии медицински гIо деш йола хирургически, травматологически, акушерски, гинекологически, межрайонни бIаргий, межрайонни инфекционни, кардиологически отделенеш. Тха районера къахьегамхой тIанийбаь ца Iеш, Сунженски, Ачхой-Мартановски, кхы цхьаццайолча районашкара унахой а тIанийбу цу отделенешка.

ЦРБ поликлинически отделене 24 специальностагIа дарбан гIо ду Iуйрийна 7 сахьати 30 минути яьлча денз сайрийна 8 сахьати 30 минути яллалца дерригача деношка, кхыметтел салоIачеи цIейш долчеи деношка а.

Стационарнии поликлиническии унахошта лаьрхIа тIехдика кийчъяь физиотерапевтически отделени я. Центральни районни больница, № 1 йолча райбольница поликлинически отделени Iалашъяь я даймехкеи доазол арахьарчеи тIехдикача оборудованеца. Вай ханарча оборудованех пайда ийбари из дIаоттаяри моттийта, рекламана леладеш хIама дац, дикагIа диагностика яра, тIаккха дарба дара тIадерзадаь хиланза даргдоацар да. Хьалха хинначул кхозза хIана яц, аьнна дукхагIа моттигаш йолча больница базо таро лу аппаратура хила а цунца болх бара специалисташ кийчбе а. Белгалдаккха деза, лорашта усовершенствовани яра центральни базашка специалисташ кийчбара районни здравоохранене проблемаш йоацалга. Амма материальни база мел чIоагIа яле а, перестройка хьахургьяц лакха профессиональни боарам, унахошта дега йIовхал дIалуш бола дика уйлаш йола нах ца хуле. УнахцIено лораечара перестройка сихъелга цар кара да.

Тхо долча къахьегаш 145 совгIа лори 400 гаргга юкъерен лохереи медицински болхлои ва.

Царех дуккхабараш бахача наха лоархIаш, сийдеш, цар къахьегама лакха мах беш ба. Царех ба лакхерча категорегIа вола лор-хирург А. Ахушков, здравоохранене отличник лор-педиатр К. Ужахов, лакхера категори йола лор-офтальмолог А. Котиева, «НГIАССР заслуженни лор, терапевтически отделене заведующи И. Мальсагов, РБ № 1 терапевтически отделене заведующи М. Антошкиев, лор-педиатр М. Котиева, лораш терапевташ С. Абадиева, И. Тулатова, З. Экажева иштта кхы дуккхабараш.

ТIехдика къахьегаш ба юкъера медицински болхлой В. Евпак, М. Зязикова, А. Тамаева, Ф. Мальсагова, Е. Ажигова, кхыбараш.

Цар а кхыболча медицински болхлой а къахьегам бахьан долаш кIезигденнад районе бераш довлга. Укх тIехьарча кхаь шера бераш деш кхалсаг енна моттиг яц.

Газет дешарашта хетадала тарлу, ераш ма цхьаккха а проблема йоацаш ба, е йоллаше а, уж бIарга ца гуш ба, аьнна. Перестройка проблемаш тхо долча йолаш я, тхона уж бIарга а гу, тхо уж къестае а гIерт. Лорий амбулаторий, фельдшерско-акушерски пунктий материальни база йIаьххача хана чIоагIа леладара хиннай. 1986 шера халкъа депутатий райсовета сессе депутаташа дувца оттадир фельдшерско-акушерски пункташи лорий амбулатореши хьаяра дош. Хьахиннар гуш да. Лорий амбулатори хьалъяь йоалаш латт СурхотIа, хьалъяь яьннай Яндаре.

Долакха-Юртарча ФАП-а лаьрхIа цхьа квартира йола цIа хьалдеш латт, иштта типовой ФАП еш я Дошлакъий Юрта, укх шера уж хьалъе лаьрхIад Наьсар-Керте, Аьлтий-Юрта, БурокIала, Iаьлий-Юрта.

Районе а республике а кулгалдеш йолча дуккхача органашта шоай гIулакх проверкаш ярца, тIахьожам лоаттабарца чакхдоал мотт. Дуккхача хана денз хийца хила еза инструкцеш нийса чакхъяхара балхага хьажа хьа мел венар кхоачамбоацараш лехаш хул, цхьаннена а бIаргагац хьадаь дикадар, аьттув баьннар. Цу даькъе массаза а юкъмоттиге хул со.

Укхаза ала доагIа, НГIАССР унахцIено лораяра Министерствах, халкъа тIахьожама комитетах, моттигерча кепайоазонах.

Из деррига а дика да перестройкана гIо деш дале. Аз лакхехьа цIераш яьхача тхона проверкаш е ухараша леладераш моттийта хIамаш да. Уж кийча ба моллагIча перестройкага, вешта аьлча, бакъйолчунга а боацаш, харцйолчунга, чIоаггIа партийнии вахареи позицеш шоай йоацандаь. Царех лоравала веза, цар зе де тарлу.

Дукха цIенхаштта проблемаш я тха кадраш кийчъяра, царна кхетам балара, уж дIа-юха нийсъяра, профессионально дегIаккхувлара даькъе.

Партийни, профсоюзни, комсомольски, организацеш, администраци дог тийша я уж дIаяха низ кхоачаргхилярах, хIана аьлча, тхо теш парти а халкъ а нийсача новкъа — перестройка новкъа додаш хиларах.

М. КОТИЕВ,
Назрановски ЦРБ керттера лор,
НГIАССР заслуженни лор.

ПРЕДПРИЯТЕ 50 ШУ ДУЗАШ

Ткъаьи иттлагIча шерашка Грозне мехкдаьтта чакхдоаха промышленность сихха дегIаухаш яр. Заводаш технически эргайоахаш латтар, цунца цхьана дукхагIа хулар хьайоаха мехкдаьтта продукташ, шерлуш латтар цар ассортимент. Цхьан ханна дегIайоагIаш латтар приборни парк.

1938 шера контрольно-бустама приборашта ремонт яра «Грознефтезаводы» объединене Пачхахьалкхен союзни мастерской хьаеллар хано дIадехаш дар. (Тахан цунах центральни приборо-ремонтни мастерске оал). Из хьайийллар (хIанз Хабаровская оалача улицагIа) ГрозНИИ яхача института юххе. ХIаьта мастерской чу хиннар 1916 шера хьалдаь хинна шозза вIаштIарадаь цIа дар.

Мастерской эггара хьалхара балхаш дIадоладаьрех бар манометрист Мезенцев, пирометрист Воротников, токарь Тараканов, мастерской заведующи Бакуткин, слесарь Уханов. КIеззига тIехьагIа мастерской директоралла оттавир Клочков. Юххьанцарча штате 35 саг вар, хаьхой а тIехьа.

Эдал тIа моастагI вохаваьчул тIехьагIа мехкдаьтта чакхдоаха заводаш меттаувттаелга дIадоладир. Хьинаре дакъалаьцар цу гIулакха юкъе приборашта ремонт ераша а. Цу хана къахьегама доккхий толамаш доахаш хиларца белгала бар комсомольцаш Шевченко Олег, Бойцов Владимир, Баранов Василий, Елизаров Виктор (из тахан «Комсомольское племя» яхача газета фотокорреспондент ва), кхыбараш.

Тахан мастерской къахьегача коллектива юкъе кIезига бац йIаьхий балха опыт йола нах. Царех ба П. Суданов, С. Баранов, И. Федорова, Л. Шульга, Н. Чешенко, С. Евлоев, В. Горбунов, А. Цыганков, кхыбараш.

Дукха ха йоацаш мастерской хьайийлла 50 шу дизара хетаяь хиннача торжественни собране дукха дика дешаш аьлар ЦПРМ хьаеллаш цига къахьега дIаболабеннача, хIаьта тахан пенсе болча Златорунске, Колошка, Браникова цIерагIа.

Юбилейни торжествашка къамаьл деш ЦПРМ директора А. Семенова дийцар предприятн дегIаахара наькъах, таханарча цун гIулакхех. Мехкдаьтта чакхдоахача даькъе дикагIчарех лоархIаш я тахан ЦПРМ. Социалистически яхье хадданза хьалхара моттигаш йоах цо массехк шера вIаштта. Дика лоархIаяьй 1987 шера, укх шера хьалхарча кварталеи декхарех.

Мастерской коллектив дукха ха йоацаш къахьегама мах хоадабара кердача хьисапе болх бе йолаеннай. Инженерно-технически болхлошта аттестаци яьй, болхлошта тарификаци яьй, Радикальни хувцамаш чакхдахарах вIаштIехьдаьннад хьалхарча квартала задани дикка хьалха кхоачашъяь яккха.

Мастерске коллективо дика кхетаду карагIдаьнна дика мел дар царгара саго дIадоаккхаргдоацалга. Цудухьа кхоачашъе езача проблемашта дукхагIа теркам тIаухийт коллективо. Царех да продукци дикагIа хулийталга, оборудовани эргайоаккхалга, производства эстетика лакхъелга.

Юбиляраш дег тIара даькъал бнйцар «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене парткома секретара В. Жарикова, мехкдаьтта чакхдоахача заводий, стандартизацеи метрологеи Нохч-ГIалгIай АССР центра викалаша. Цар ловцаш даькхар ЦПРМ коллектива дIахорча балха тIа аьттув балар ловш.

З. АЮБОВ.

КОМАНДИРА ПИСЬМО

Грозненски района Гикалю яхача поселке бахача АкаевгIар дезале кхоалагIа вола воI Асланбек Советски Эскаре гIулакх де накъаваьккхар. Наьна дог массаза доагаш да ше даьча берах, иштта кхеллад из сатем боацаш. МассагIа дар уж наьна дагадаьхкараш: лоархIавергвийхьогI из салтечун атта доацача декхарех, мишта хургья-хьогI цунна цу «гаьне».

ХIаьта тIах аьнна дегI долча шоай вешийна дикача спортсмена санна Асланбеках доккхал деш бIарахьежар эскаре шоай декхар дIаденна баьнна Салаудини, Абу-Мухьмади. Советски салтечун цIена сий лакха лоаттадеш хиннаб уж а.

Цар вешийна даь хьехар а лоацца дар. Визза саг хилалахь, денал долаш, догцIена долаш хьо хуле, новкъосташта тешаме хуле мара ка яргъяц хьа Нана-Даьхен сатем лорабеча.

Дукха ха яьннаяц цул тIехьагIа. Бакъда, ше визза кIант волга дIахайта кхийнад Асланбека. Цунна тешал деш да АкаевгIарга дукха ха йоацчаш эскара тIема даькъа командира дайта письмо. Цу тIа язду: «ЛоархIаш дола Акаев Жалаудини Бахьаудина Сапилатн! ЧIоагIа дог раьза долаш дIахайт аз шуга, шун воI — мугIарера Акаев Асланбек ший граждански декхар цIена кхоачашдеш волга. Лоацца хана цо кIоаргга Iомаяьй тIема техника, визза классни специалист хиннав цох. Лакха дисциплина йолаш, тIемеи политическии кийчо дика йолаш салте хиларах тарра вовз из новкъосташта. Къахьегам безаш хиларо новкъосташта хьалхашка ший авторитет яьккхай цо.

ХIанзле тIема даькъа командоване кхойттаза баркал кхайкадаьд Акаев Асланбека ший декхараш цо дизза кхоачашдарах. Аз дег тIара баркал оал шоана иштта дика воI кхеварах».

АкаевгIар цIагIа чIоагIа боча хеташ леладу из письмо. Нанас-м каст-каста къайлагIа юха а юха а деш из наггахьа бIаргех «ца ховш» баьнна хи тIадам дIа а боаккхаш.

Ийс бер хьалкхедаьд АкаевгIар дезале. Къахьегам безаш, догцIена болаш хьалкхебаьб уж даси нанаси. Сапилати Жалаудини дуккхача хана денз юртбоахаме къахьегаш хьабаьхкаб, хIаьта хIанз салоIаш ба.

Ший дуккхача нийсархой яр санна биографи я Акаев Асланбека. Гикаловски юкъера школа чакхъяьккхачул тIехьагIа из деша эттар номер 11 йолча СПТУ. ГIишлонхо хила безам болаш вар из. ХIаьта тIехдика дешаш из йисте а яьккхар цо. Мастер-гIишлонхо яха професси елар цунна. Хадданза спортаца доттагIал леладора Асланбека, цудухьа хIанз эскаре из деррига а дика накъа а даьннад.

С-М. ЯСУЕВ,

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ,

ТЕЛЕПРОГРАММА

28 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «Ильич дагавоагIаш». Документальни фильм.
9.30 — «Сона дукха деза хьо, вахар». Телевизионни фотоконкурс.
9.35 — С. Прокофьев. Классически симфони.
9.50 — КПСС XIX Ерригсоюзни конференци хьаеллар. Съездий Кремлевски Двореццера трансляци. Из чакхдаьлча — Локтева цIерагIча иллеи халкхареи ансамбла концерт а «Кердадараш» а.
17.20 — «Пятилетка: гIулакхаш а нах а». Документальни фильмай премьера: «Поклонись полю своему». «Ступени по горизонтали».
18.15 — «Вай беш».
18.45 — 23.55 — «Тахан дунен тIа».
Томскера передача.
20.05 — Ю. Черняков «Бригада». Литературни композици.
21.00 — «Ха».
22.30 — «Илли-88».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Московски Iуйре». Документальни фильм.
8.30 — СССР Гостелерадио йоккхача берий хора выступлени.
9.00 — А. Платонов. «В прекрасном и яростном мире».
9.35 — С. Прокофьев. Классически симфони.
9.50 — КПСС XIX Ерригсоюзни конференци хьаеллар. Съездий Кремлевски Двореццера трансляци.
Из чакхдаьлча — Локтева цIерагIча иллеи халкхареи ансамбла концерт а «Кердадараш» а.
16.20 — Бераштa. «Царевна-лягушка». Мультфильм.
17.00 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.05 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала).
17.20 — «Особый случай». Художественни киноальмонах.
18.45 — «Социальни эшарашкахьа юхь йолаш» (нохчий меттала).
18.55 — «ЦIерах лорабергба вай хьувкъам». Фильм.
19.05 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.20 — Мультфильм.
19.30 — Телемост Грозный—Воронеж.
20.00 — «Ха».
22.30 — «Бархатный сезон». Художественни фильм.
00.10 — «Кердадараш».

29 ИЮНЬ
ОРШОТ
I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — Действующи бараш. XIX Ерригсоюзни партконференце делегатах. Грузе КП Ланчхутски РК хьалхарча секретарах Э. А. Беридзех.
9.10 — Р. Солнцев «Трое на красном ковре». Телевизионни спектакль.
10.15 — «Время идет с нами в строю». Фильм.
11.00, 16.00 — КПСС XIX Ерригсоюзни конференце.
16.15 — Советски илле концерт.
16.35 — Экономически знаней лардаш. «Телеэко» яха журнал.
17.05 — «Кердадараш».
17.10 — «Гостья из будущего». Бераштa лаьрхIа пхе серегIа дола художественни фильм 3-гIа сери.
18.15 — КПСС XIX Ерригсоюзни конференце дневник.
19.00 — КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегаташта дола концерт. Съездий Кремлевски Двореццера трансляци.
21.00 — «Ха».
22.00 — «Всегда за кадром» яха кинопредставлени. А. Курлянске фильмехи дувцарехи йола сакъердаме программа.
23.10 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Пиирилейки» яхача халкъа музыка ансамбла концерт.
8.50 — «Белая надежда». Документальни фильм.
9.20 — Немций мотт. 1-ча шера Iомабераштa.
9.50 — Фантазия Веснухина». Художественни фильм бераштa 1-гIа сери.
10.55 — Немций мотт. 2-гIча шера Iомабераштa.
11.25 — «Бархатный сезон». Художественни фильм.
13.05 — Мультфильм.
13.30, 23.40 — «Кердадараш».
17.35 — «Кердадараш». (нохчий меттала).
17.40 — «Гаьнара Малхбоале» тальни фильм.
18.40 — «Хьа горизонташ».
19.00 — Киножурнал.
19.10 — «Нохч - ГIалгIайче». Информационни программа.
19.20 — Фильм-реклама.
19.30 — «Шун хаттарашта жоп лу оаха».
19.45 — «Ленинградский вариант». Х Ленинградски дунен халкъашта юкъерча боксагIа йолча турнирах йола киноочерк.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.10 — «Шоана хетар». Духьалара передача. (Телефонаш: 2-26-68, 2-93-92, 2-01-65) (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
22.00 — «Иванов катер». Художественни фильм.
23.50 — Теннис. Уимблдонски турнир. Англера передача.

РАДИОПРОГРАММА

28 ИЮНЬ
ШИНАРА

XIX ЕРРИГСОЮЗНИ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦИ ХЬАЕЛЛАР

7.45—8.00 — «Партеи халкъеи цхьоагIо». Беседа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — 9.00 — Ленинахи партехи дола иллеш.
9.15 — «Со цу юкъе дакъа лоацаш ва». XIX Ерригсоюзни партийни конференце делегатах Ю. Д. Усамовх йола радиоочерк. (нохчий меттала).
9.25 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
9.45 — 9.55 — Дуне цхьан кIиргIа (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Коммунист — лакха цIи» (гIалгIай меттала).
16.16 — 17.00 — «Вежарашха долча халкъий музыка» яхача циклера передача.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Хоамаш.

29 ИЮНЬ
КХАЬРА

7.45 — 8.00 — «Общественни хьайбаш — дика Iангара даха» (нохчий меттала).
8.20 — Республикански газетиз обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — 9.00 — С. Димаев. Бераштеи кхувшбоагIараштеи лаьрхIа язъьяьча фортепьянни пьесай альбом.
11.15 — 12.00 — «Сийле а илли а шоана хьамсара къахьегамхой».
15.30 — «Коммунисташ». Радиокомпозици (гIалгIай меттала).
16.00 — Керда хоамаш.
16.30 — Хоамаш.
16.40 — «Кердача лакхаленашка» (нохчий меттала).
16.50 — 17.00 — Музыка.

30 ИЮНЬ
ЕРА

7.45 — Юха а увзаш дегIаахар сихдар.
7.57 — 8.00 — Передай программа. Хаоттам.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.33 — Передачай программа.
8.35 — 9.00 — Халхара музыка концерт.
11.15 — «Кхоанарча ден уйла а еш» (нохчий меттала).
11.30 — Музыка.
11.45 — «ЦIенхаштта дIадехаш» (гIалгIай меттала).
11.55 — 12.00 — Музыка.
15.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
— 15.45 — Музыка.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Доакъар чуэца ха.
16.16 — «Вай город — вай цIа» (гIалгIай меттала).
16.31 — 17.00 — Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — 19.00 — Музыка.

1 ИЮЛЬ
ПIАЬРАСКА

7.45 — 8.00 — «Юртара Iуйренаш» Хаоттам.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — «Дошн гIуланхи цаI долаш» (нохчий меттала).
8.45 — 9.00 — Музыка.
11.15 — 12.00 — Ленин тхоцава. Концерт.
15.15 — «ДоттагIий». А. Казакова дувцар (гIалгIай меттала).
15.30 — 16.00 — Концерт.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Новкъостий оазаш».
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
17.46 — Музыка.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — 19.00 — Ленински наькъаца — перестройка наькъаца.

2 ИЮЛЬ
ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КООПЕРАЦЕН ДИ

7.45 — «Дег тIара доагIа дош» (нохчий меттала).
7.30 — Парте планаш - халкъа планаш. (гIалгIай меттала).
7.40 — Передачай программа.
7.45 — 8.00 — Хоамаш.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Ленин вахарца гIа бусташ» (нохчий меттала).
11.00 — 12.00 — «Камертон». Кагирхошта лаьрхIа информационно - музыкальни программа.
12.30 — «Сатирически микрофон» (нохчий меттала).
12.50 — «Бригадни подряд болх беш я» (гIалгIай меттала).
13.00 — 13.15 — Коопераце принципашта. Беседа.
15.30 — Перестройка практика: проблемаши предложенеши, решенеши.
16.00 — 17.00 — Гудермесски биохимически завод: из хьалъяра «тIехьа бараши» «духьал бараши». Укх шера 8 июне хинна передача кердаяккхар.
18.20 — 19.00 — «Музыкальни почта».

3 ИЮЛЬ
КIИРАНДИ

7.45 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
10.35 — 11.00 — «Шоана дукха еза ашараш».
11.20 — 12.00 — Оаха парти хестаю. Концерт.
15.15 — 15.30 — Керттера терко — халкъа хьал-таро тоаяра (нохчий меттала).
16.00 — Микрофона хьалхашка театр.
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — Иллеца доттагIал долчарна лаьрхIа концерт.

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 23—28, Грозне 26—28 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, юкъ-юкъе догIа а делхаш, цхьайолча моттигашка ша а тохаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 13—18, дийнахьа 23—28 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехк тохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00160. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2139.